28 04 95

Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

ХАЛҚ СЎЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

25 апрель, сешанба, 1995 йил
Сотувда эркин нархда. № 78 (1080)

ФАШИЗМ УСТИДАН ҚОЗОНИЛГАН ҒАЛАБАНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ МУНОСАБАТИ БИЛАН ҲАМДЎСТЛИККА АЪЗО БЎЛГАН ДАВЛАТЛАР ХАЛҚЛАРИ ВА ЖАҲОН ЖАМОАТЧИЛИГИГА

МУРОЖААТ

Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги давлатлари бошлиқлари фашизм устидан қозонилган Буюк Ғалабанинг 50 йиллиги муносабати билан ўз мамлакатлари халқлари ва жаҳон жамоатчилигига мурожаат қиладилар.

1945 йилнинг 9 майи инсоният тарихида XX асрнинг энг унутилмас ва энг муҳим санаси сифатида: эзгулик ва озодлик тантана қилган кун, халқлар фашизм қуллиги хавфидан батамом қутилган кун сифатида қолади.

Совет Армиясининг, партизанлар ва яширинча кураш олиб борганларнинг қаҳрамонлиги, кишиларимизнинг фронт ортидаги фидокорона меҳнати, халқларимизнинг мислсиз мардлиги, матонати ва қардошлиги мана шу Буюк Ғалабага олиб келган муҳим омиллардир.

Фашизм билан курашга итифоқчиларнинг қўшинлари, антифашистик ҳаракатлар, гитлеризмга қарши иттифоқдаги барча мамлакатлар халқларининг саъй-ҳаракати ҳам муҳим ҳисса қўшди.

Ғалаба коллектив ақл-идрок, озодлик ва инсон қадр-қиммати учун курашган ва уни ҳимоя қилган халқлар ва одамларнинг фидокорлиги ва алоҳида қаҳрамонлиги **бутун дунё халқларининг ўлим хавфи олдида бирлаша олиш қобилиятининг** ёрқин намойиши бўлди.

Ғалаба халқаро хавфсизликни таъминлаш ва янги жаҳон урушининг олдини олиш ишида жаҳон ҳамжамияти аъзоларининг ҳамкорлик қилиш имконияти борлиги ва шундай қилиш зарурлигини кўрсатди.

Биз тинчлик, озодлик ва демократия йўлида улкан қурбонлар берилганини ҳеч қачон унутмаймиз. Биз ўз ватандошларимиз номидан Ҳамдўстликка аъзо бўлган давлатлар халқлари ва жаҳон жамоатчилигига мурожаат қилиб, уларни ҳалок бўлганлар хотирасини эъзозлаш, уруш қурбонлари хотирасига ўрнатилган ёдгорликларни асраб-авайлаш ва ҳозирда барҳаёт ғалаба ижодкорларига иззат-икром кўрсатишга даъват этамиз.

Умумий тинчликни мустаҳкамлашга интилар эканмиз, биз, халқларимизнинг тинчлик ва фаровонлик йўлида Ҳамдўстлик доирасида ҳам, барча мамлакатлар билан ҳам ҳар томонлама ҳамкорликни янада чуқурлаштиришга эришишга бўлган қатъий иродасини тантанали равишда тасдиқлаймиз.

Биз барчани сайёрамиздаги тинч ҳаётга бўлган янги хавфларга қарши курашда, ҳозирда мавжуд зиддиятларни бартараф этиш ва пайдо бўлиши эҳтимоли бор янги зиддиятларнинг олдини олишда саъй-ҳаракатларни янада кучайтиришга даъват қиламиз. Янги кулфатлар, вайронгарчиликлар ва қон тўкилиши хавфи беркиниб ётган бу зиддиятларнинг фожиали тарзда ривожланиши эзгулик ва тараққиёт идеалларига зид бўлиб тушади.

Биз Буюк Ғалаба қурбонлари ва барҳаёт қаҳрамонлари олдидаги муқаддас бурчимизни идрок этган ҳолда Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига аъзо бўлган барча давлатларнинг халқлари ва жаҳон жамоатчилигига мурожаат қилиб, уларни келажак авлодларни янги урушлар даҳшатлари ва кулфатларидан халос қилиш учун барча куч ва иродани бирлаштиришга даъват этамиз!

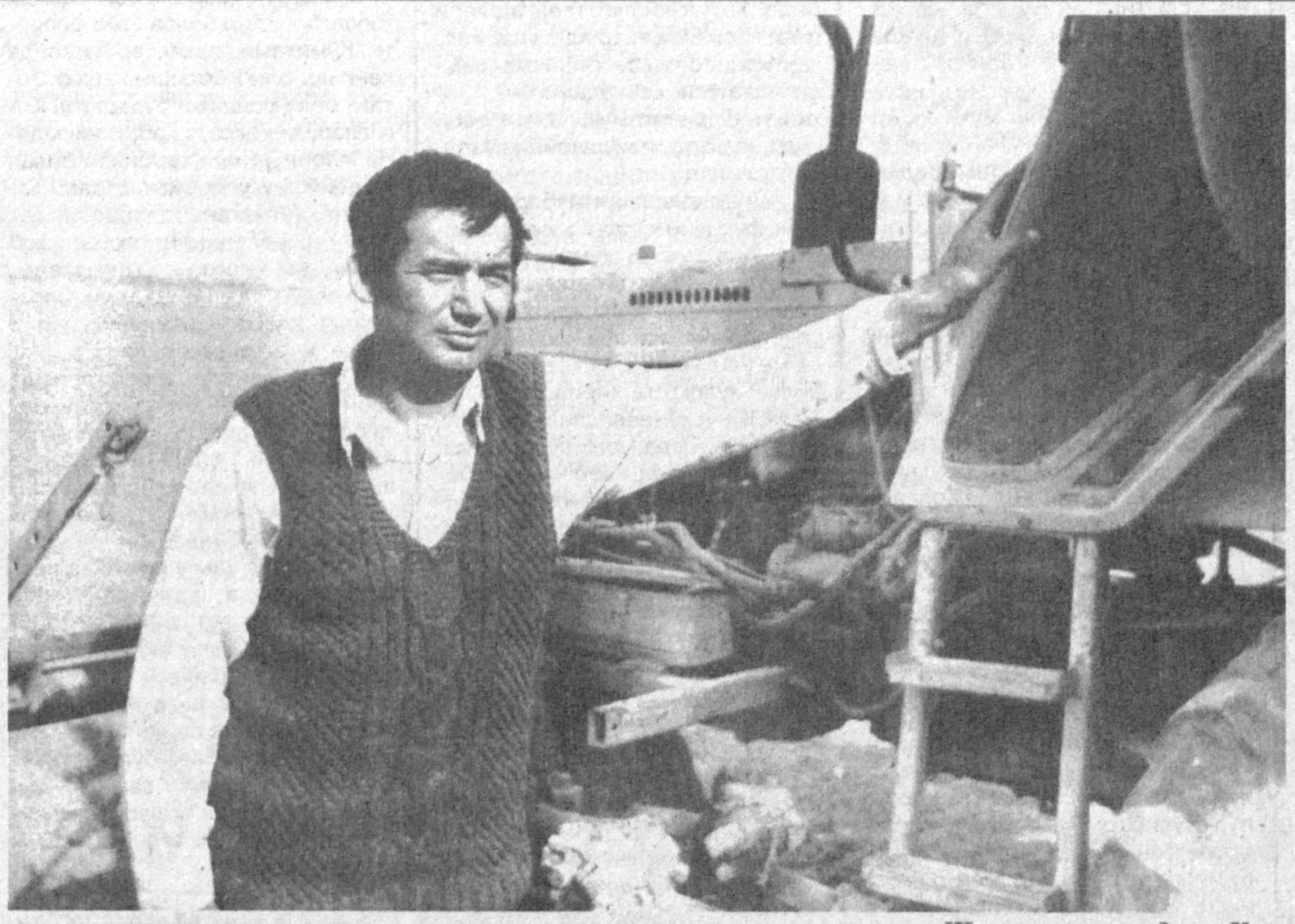

Жиззах туманидаги Ҳамроқул Носиров номли жамоа хўжалиги деҳқонлари чигит экишни ниҳоясига етказишди. Бу иш айниқса Холмат Тожибоев бошлиқ бригада далаларида сифатли амалга оширилди. 80 гектардаги майдонга уруғ қадаш билан бир вақтда ер озиқлантирилди. Бригада аъзолари бу йил гектаридан 30 центнердан ҳосил кўтаришмоқчи.

СУРАТДА: хўжаликнинг илғор механизатори Туроп Юсупов.

Х. МИРЗАКАРИМОВ суратга олган.

РАТИФИКАЦИЯ ЁРЛИҚЛАРИ АЛМАШИНДИ

22 апрель куни Ташқи ишлар вазирлигининг Қабуллар уйида Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг 1994 йил 2 мартда Россия Федерациясига давлат ташрифи чоғида имзоланган ҳужжатларни икки мамлакат парламентлари ратификация қилгани тўғрисидаги ёрлиқларни алмашиш маросими бўлиб ўтди. Ратификация ёрлиқларини алмашиш тўғрисидаги протоколга Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири Абдулазиз Комилов ва Россия Федерациясининг мамлакатимиздаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Филипп Сидорский имзо чекдилар.

(ЎзА).

МУҲИМ ВАЗИФАЛАР

Намангандаги «Зарбдор» жамоа хўжалигида Наманган вилояти деҳқончилик-саноат мажмуи ходимларининг семинар-кенгаши бўлди. Кенгашда чигит ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларини яхши ундириб олиш билан боғлиқ масалалар муҳокама қилинди.

Кучли жаладан сўнг вилоятнинг бир қанча туманларида экин-тикинга зарар етган шу кунларда бу айниқса долзарб масаладир. Семинар-кенгаш иштирокчилари йилнинг биринчи чорагида чорвачиликни ривожлантириш якунларини ҳам муҳокама қилдилар, пиллакорлар ишини самарали ташкил этиш йўлларини белгилаб олдилар. Наманганлик деҳқонлар ва чорвадорлар олдида турган муҳим масалалар юзасидан вилоят ҳокими Б. Рапиғалиев маъруза қилди.

(ЎзА).

• Мухбир муаммо қўяди

Ривожланган мамлакатларда халқ истеъмол моллари ишлаб чиқарадиган корхоналарнинг ошиғи олчи. Бироқ Ўзбекистонда ягона бўлган Самарқанд чой қадоқлаш фабрикаси эса ана шундай имкониятга эга бўла туриб, нега қулоғигача қарзга ботди?

НЕГА ҚУЛОҒИГАЧА ҚАРЗГА БОТДИ?

Чойнинг шифобахш хусусиятию, уни халқимиз хуш кўриб истеъмол қилиши сабаблари ҳақида кўп ва хўп ёзилган. Чой ўсимлиги республикамиз ҳудудида етиштирилмаса-да, аммо ҳукумат аҳолини бу маҳсулот билан тўла таъминлаяпти. Савдо дўконлари пештахталарида доимий бўлиши шарт қилиб қўйилган саккиз турдаги озиқ-овқат маҳсулотининг бири ҳам шу. Холисанилло айтганда, вақти-вақти билан ёғ, совун, шакар тақчиллиги сезилса-да, аммо чой ҳақида бундай дейишга асос йўқ. Чунки у дўконларда етарлича бор. Сабаб?

Собиқ Иттифоқ даврида мавжуд чой фабрикаларининг бири Самарқандда жойлашган эди. Ўшанда бу корхона ишлаб чиқариш қуввати жиҳатидан турдош фабрикалар орасида юқори ўринда турарди. Йилига 31 минг тонна чой қайта ишланиб, бутун Марказий Осиё республикаларига юборилларди. Самарқандда қадоқланган маҳсулот алоҳида қадрланар, айниқса, халқимиз ўртасида «95» ғоят машҳур эди.

Хўш, бугун-чи? Агар дўконларнинг пештахталарига қаторлаштириб терилган чой тўла целофан халталар назарда тутилса, корхонанинг фаолияти жойида эканлигига шубҳа қилмайсиз. Баъзи корхоналар хомашё йўқ баҳонасида ойлаб тўхтаб турган бир пайтда, бу ерда иш маромида кетаётир. Ишчи-хизматчиларга маош ҳам шунга яраша берилаяпти. Маҳсулотлар эса мунтазам равишда дўконларга чиқарилаётир.

— Ёлғон бўлмасин, фабрикамиз сурункасига уч ой ишламади, — деди корхона директори Владимир Моисеев. — Ана шу вақт ичида 1070 нафар ишчи-хизматчига ўртача меҳнат ҳақининг учдан икки қисми миқдорида маош тўлаб борилди. Сабаби хомашё танқислигида эмас. Етарли. Ҳатто биз учун кўплик ҳам қилади... Гап шундаки, биз маҳсулотни ишлаб чиқарамиз, лекин савдо ташкилотларидан вақтида унинг пулини ололмаймиз. Натижада бошдан-оёқ қарзга кўмилиб бораяпмиз. Ҳозир бу кўрсаткич юз миллионлаб сўм билан ўлчанади...

Корхона нега бундай аҳволга тушиб қолди?

Республика аҳолисининг чойга бўлган бир йиллик эҳтиёжи ўттиз минг тонна, деб белгиланган. Лекин бу қандай ҳисоб-китоблар асосида чиқарилган? Номаълум. Масалан, 1994 йилда фабрикада 18 минг тонна чой қайта ишланган. Ўша йили шунча маҳсулот икки ярим ой мобайнида умуман тарқатилмади. Лекин истеъмолчи учун бир грамм ҳам чой камайгани йўқ. Аксинча, ўша чойларнинг бир қисми ҳануз савдо дўконларида турибди.

— Бундай аҳволга тушишимизнинг сабаблари кўп, — дейди корхона директорининг тижорат масалалари бўйича ўринбосари Жаҳон Ражабов. — Аввало, бизга нарх белгилаётган ва вилоятларга фонд ажратадиган вазирликлар бугунги бозор иқтисоди талабларини тўла ҳисобга олаяпти, деб бўлмайди. Ўзингиз ҳисобланг. Бизда чиқарилаётган чой баъзан бозорларда, уни маҳсулот айирбошлаш ҳисобига олиб келган дўконларда сотилаётганига нисбатан анча қиммат. Масалан, бизда бир килограммининг нархи 65 сўмдан 80 сўмгача белгиланган. Савдо ташкилоти эса бунга яна ўттиз-қирқ фоизли устама баҳони қўшади. Бозорда ва айрим хусусий дўконларда эса бу кўрсаткич нисбатан паст. Тўғри, уларнинг сифатига кафолат бўлмаса-да, аммо, ҳарқалай, одамлар бугун арзонроқ маҳсулотни ахтаришади...

Иккинчидан, фонд белгилаш ҳам ҳозирги кун талабига жавоб беролмайди. Дейлик, Фарғона вилоятига қанча чой кераклиги, Самарқанд ёки Хоразм аҳолиси ундан неча тонна истеъмол қилиши нима асосида белгиланади? Одамлар сонига кўра. Лекин чой об-ҳавога қараб, яъни қаерда ҳарорат иссиқ бўлса, ўша ерда кўп ичилиши-чи? Хуллас, бундай кўрсатмалар асосида бизда шундай вазият вужудга келганки, пули бор ташкилотлар чой ололмай, ўша фонд бўйича ҳаммасини олган айрим вилоятлар эса қарзини тўлолмай юришибди. Ҳозир корхонадан савдо ташкилотларининг қарзи 32 миллион сўмдан ошиб кетган. Албатта, бизнинг давлатдан қарзимиз олдида бу кўрсаткич ҳолва...

Жаҳон Ражабовнинг айтганича бор. Фабриканинг банк картотекасидаги қарзи 521 миллион сўмдан ошади. «Ўзпахтасаноатсотиш» акциянерлик жамиятига 390 миллион 380 сўм, Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлигига 63 миллион 650 минг сўм (1993 йилда Туркиядан чой олиб бергани учун), республика Солиқ давлат қўмитасига акция солиғи учун 50 миллион сўм тўланиши керак.

Вазиятдан чиқишнинг имкони борми?

— Бор. Қийинчилик билан бўлса-да, имкон топса бўлади, — дейди фабриканинг бош титестри (чой синовчиси) Алиакбар Сафаров. — Бунинг учун, аввало, бир масалани ҳал қилиб олиш керак. Чойни қадоқлайдиган ранго-ранг, турли ҳажмдаги қутилар зарур. Илгарилари 50, 100 граммли ана шундай қутиларда чой чиқариларди. Ҳар ким эҳтиёжига яраша оларди. Лекин ҳозир целофан халтадан бошқа қадоқлайдиган нарса йўқ. Умуман, бошқа мамлакатлар тажрибаси шуни кўрсатаяптики, маҳсулотни харидорга таклиф қила билиш ҳам керак. Қолаверса, чой кўп турса, унинг сифати бузилади. Фальга билан қадоқланган чой эса узоқ вақт хуштаъмлигини сақлаб тура олади. Аммо бизнинг бу ҳақдаги талабимиз, негадир эътиборсиз қолаяпти.

Корхонага валюта ҳисобига минглаб тонна хомашё олиб келинмоқда. Бироқ уни қадоқлаш масаласи ҳеч кимни қизиқтирмаяпти. Агар хомашё ҳажми озгина қисқартирилиб, ўшанинг пулига қадоқлаш буюмлари харид қилинса, нур устига аъло нур бўларди. Қолаверса, узоқ йиллар давомида Самарқанд чой фабрикасига қадоқлаш учун қутилар тайёрлаб берган Беларусь Республикасидаги Витебск картон заводи бу хусусда ўз хизматини таклиф қилган. Лекин минглаб тонна чой хомашёсига пул бераётган вазирликлар бу масалага келганда...

Тўғри, март ойида Ҳиндистондан йигирма тўртта чой қадоқлаш ускунаси олинди. Ҳиндлар зарур миқдорда қоғоз ва бошқа нарсаларни ҳам бермоқчи. Аммо уларни алоҳида-алоҳида сотиб олишимиз керак экан. Яна масала чой қадоқланадиган турли ҳажмдаги қутиларга келиб тақалмоқда. Ахир, бундай қутилар бўлмаса, қимматбаҳо ускуналарни харид қилишдан не фойда?

— Биз банкдан мақсадли қарз олиб, уларни харид қилишимиз мумкин, — дейди директор ўринбосари Жаҳон Ражабов. — Бироқ, бу пул банкдаги ҳисобимизга келиб тушиши биланоқ уни қарзларимизни қоплаш учун олиб қўйишлари турган гап. Бу масала республика миқёсида ҳал этилмаса, уни ечиш мушкул. Агар бизга қадоқлаш материаллари (албатта, турли-туман ва ҳар хил шаклда) берилса, биз саксон-тўқсон фоиз ташвишдан халос бўлардик. Ўзингиз ўйланг, «Ўзбекистон ҳаво йўллари» ва «Ўзбектуризм» компаниялари валюта ҳисобига четдан бир марта ишлатиладиган, махсус қадоқланган чой сотиб олишади. Агар автомат ускуна ва қадоқлаш материали бўлса, шуларни ўзимизда ҳам чиқариш мумкин. Пировардида қанча-қанча валюта тежаларди.

Хуллас, Самарқанд чой қадоқлаш фабрикасида шунга ўхшаш муаммолар анча тўпланиб қолган. Шу туфайли корхона бугун икки сменада юз тонна чой қадоқлаш имконига эга бўла туриб, бир сменада фаолият кўрсатяпти. Ишлаб чиқарилаётган маҳсулот эса 25-30 тоннадан ошмаётир. Ҳолбуки, фабрикада ўтган йилдан қолган 14 минг тонна чой шундайлигича турибди. Директорнинг айтишича, тузилган шартномаларга мувофиқ, чет давлатлардан яқинда яна кўплаб миқдорларда чой келтириларкан. Лекин қадоқлаш ашёлари, жумладан, қутиларни харид қилиш масаласи эса ҳамон муаммолигича қолмоқда...

Музаффар МУҚИМОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

* ЯНГИЛИКЛАР * ФАКТЛАР * ВОҚЕАЛАР *

ЎЗБЕКИСТОН: ИСТИҚЛОЛ ОДИМЛАРИ

"Халқ сўзи" ва ЎзА мухбирлари хабар қиладилар

ИСТЕЪМОЛЧИЛАРГА ҒАМХЎРЛИК

Хоразм вилоятида истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамияти тузилди. Бу ташкилотнинг асосий вазифаларидан бири кишиларнинг ҳаёти ва соғлиғига зарарли бўлган маҳсулотларни сотишга йўл қўймасликдир.

Хоразмдаги истеъмолчилар ҳуқуқлари ҳимоячилари юртдошларига ғамхўрликдан ташқари, бу ердаги корхоналарнинг маҳсулотларини олаётган бошқа вилоятлар аҳолисини ҳам сифатсиз маҳсулотлардан ҳимоя қиладилар. Жамият фаоллари республикадан ташқарига чиқариладиган молларнинг рўйхатини туздилар. Улар орасида қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ва озиқ-овқат моллари, гилам ва гилам маҳсулотлари ҳамда бошқа кўплаб моллар бор.

ДОРИХОНА ҲИССАДОРЛИК ЖАМИЯТИГА АЙЛАНТИРИЛДИ

Кейинги пайтда Андижон вилояти, Избоскан тумани Пойтуғ шаҳри аҳолисини дори-дармонлар билан таъминлаш сезиларли даражада яхшиланди. Бу ерда ҳиссадорлик жамияти тузилганлиги дорилар танқислиги муаммоси ечимини топишида қўл келди. У аввалги шаҳар дарихонаси базасида ташкил топди. Ҳиссадорлик жамияти аъзолари бутун диққат-эътиборни аҳоли талабини қондиришга қаратмоқдалар. Улар нафақат шаҳарнинг 20 минг нафар аҳолисига хизмат қиладилар, қўшни вилоятлар аҳолиси ҳақида ҳам қайғурадилар.

СУРАТДА: доришунос Фотимахон Тўхтабоева дори тайёрламоқда.

ИККИ АВЛОД УЧРАШУВИ

Акмал Икромов туманидаги Абдулла Қодирий номидаги 116-мактабда фашизм устидан қозонилган ғалабанинг 50 йиллигига бағишлаб авлодлар учрашуви ўтказилди.

Унда уруш фахрийлари ўзларининг фронт хотираларини сўзлаб бердилар.

Уруш фахрийлари ташаббуси билан мазкур мактаб ҳудудида ғалаба боғи барпо этилди.

ЧЕГАРАЧИ НОМИ АБАДИЙЛАШТИРИЛДИ

Сурхондарё вилоят ҳокимининг қарорига кўра Термиз шаҳридаги кўчалардан бири жасур чегарачи Ермек Ўзбеков номи билан аталадиган бўлди.

Мустақил Ўзбекистоннинг жанубий чегарасида хизмат қилган застава бошлиғи капитан Е. Ўзбеков 1994 йилнинг 23 февралида чегара бузувчилар билан жангда ҳалок бўлди. Ватаннинг муқаддас тупроғини кўз қорачиғидек сақлашда азиз жонини фидо қилган жасур чегарачи Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонига биноан «Жасорат» медали билан мукофотланган ва унга майор ҳарбий унвони берилган эди. Амударё бўйида унга меъмориал ёдгорлик ўрнатилди.

ЎН УЧ ҚАЛДИРҒОЧДАН БИРИ

Академик Қори Ниёзий ва маърифатпарвар шоир Ҳамза ташаббуси билан очилган Фарғона ҳудудий билим юртини 1924 йилда илк бор ўн уч нафар йигит-қиз битириб, ҳаётга йўлланма олган.

Ана шу қалдирғочлардан бири таниқли тилшунос олим, профессор Улуғ Турсунов эди. Домла ҳаёт бўлганларида ҳозир тўқсонинчи баҳорни қаршилардилар.

Самарқанд давлат дорилфунунида ўтган хотира кечаси ана шу санага бағишланди. Унда иштирок этган шогирдлар, издошлар домланинг ҳаёти ва бой илмий мероси ҳақида гапирдилар.

ИЗЛАГАН ИМКОН ТОПАДИ

Каттақўрғон пахта заводида корхона иш фаолиятини янада кенгайтиришга алоҳида эътибор берилмоқда.

Уч йил илгари завод қошидаги эски бино қайта таъмирланиб, кичик «Нур» фирмаси ташкил қилинган эди. Қисқа давр ичида фирма немис технологияси асосида колбаса ишлаб чиқаришни йўлга қўйди. Шунингдек, корхонада пойабзал ҳамда тикув цехлари ишлаб турибди.

СУРАТДА: пойабзал цехидан лавҳа.

ЁШ НАҚҚОШЛАР БЕЛЛАШУВИ

Андижон халқ таълими бошқармасининг ташаббуси билан билим юртлари ва лицейларнинг битирувчи гуруҳ ўқувчилари ўртасида «Моҳир уста» ҳунармандлар танлови ўтказилди.

Вилоятнинг турли шаҳар ва туманларидан келган ёш ижодкорлар даставвал тест саволларига жавоб бердилар, сўнг ўзлари тайёрлаган наққошлик намуналарини намойиш этдилар.

* ЯНГИЛИКЛАР * ФАКТЛАР * ВОҚЕАЛАР *

• *Хотин-қизлар қўмиталари фаолиятидан*

СИЗГА ЎХШАГИМ КЕЛАДИ

Қизининг ишдан хомуш қайтганини кўрган Собирахон ая ташвишланди.

— Тинчликми, болам?

— Тинчлик, тинчлик ойижон,— хўрсинди Муборак опа.

— Гўдаклар уйига борувдим... Қаёқданам бордим ойижон, қаёқданам...— хўрлиги келди унинг... Гулдек болалар-а... Оналик-оталик тирик етимлар... Уруш йилларидагидан ҳам кўп улар. Уруш йилларида уруш эди сабаб... Энди нима баҳона, нима ахир!..

— Уятсизлик, ҳаром-харишнинг фарқига бормаслик, — деди она бироз тин олгач,— Бундай иллатлар ҳаётимизга оралаб қолди. Ҳаммаси ана шунинг асорати. Уятсизликнинг касофати.

— Бундан қандай қилсак қутуламиз?

— Ўғри, мутаҳҳам, порахўр, қонунбузарларга нисбатан қандай кураш олиб борилаётган бўлса буларга ҳам шундай ўт очиш керак. Илгарилари бир маҳаллада бирор эркак ёки аёл бежо қадам босса, уни ё товба қилдириб ё кўчириб қутулишган. Юзига қоракуя суртишган, эшакка тескари миндириб маҳалладан қувиб юборишган. Жамоатчилик — катта куч. Маҳалланг — ота-онанг, дегани шудир-да,— гапида давом этди ая.— Бундай мисолларнинг ибрат кучи катта бўлган. Улар одамларда сабр-қаноатни тарбиялаган. Ўз хулқ-атворлари, юриш-туришлари устида ҳушёр тортганлар.

Она чуқур ўйга толди. Муборак опанинг назарида калаванинг учи топилгандек эди... У онасига меҳр билан қараб қўяркан, ака-укалари, сингиллари, қариндош-уруғлари ҳам унингдек бирор масала хусусида бошлари қотиб қолганда дарров онаси олдига маслаҳатга ошиқишлари ҳақида ўйлади. Ҳатто отаси Йўлдошбой амаки ҳам «Онаси, бунга нима дейсиз, қандай қилсак тўғри иш бўлади?», деб маслаҳат солардилар. Қизларига икки гапининг бирида узоққа борманглар, мана онангиздан ҳар қанча ибрат олсангиз арзийди, деб панд-насиҳат қилардилар.

— Урушда беш йил хизмат қилдим,— деди ота қизларига бир куни кўнглини очиб.— Онангиз тўрт бола билан жанг орқасида қолганди. Ўзи гулдек аёл. Оиламиз шаънини қоғозга ўралган қанддек покиза сақлади. Сизларни тишида тишлаб катта қилди. Раҳмат унга. Урушдан кейин уччовингиз туғилдингиз. Еттитангизни вояга етказиш, еттитангизни олий маълумотли қилишнинг ўзи бўлмади. Онангиз сизга қўшилиб имтиҳонга тайёрланди, курс иши ёзди, диссертация ёқлади...

Тошкент шаҳар хотин-қизлар қўмитаси раиси Муборак опа Юнусхўжаева ўз фаоллари билан мактаб ўқувчилари, институт талабалари ёки комбинат-фабрика ишчи хотин-қизлари ҳузурига борадими, биринчи навбатда онаси айтганидек қизлар қалбига қўл солади. Улар нималар ҳақида ўйлашаяпти? Уларни нималар қизиқтиради, нималар ташвишга соляпти, ҳамма-ҳаммасига қулоқ солади.

Тошкент шаҳрида олти юздан ортиқ маҳалла бор.

Қўмита фаоллари омма орасига кириб бориш, уларнинг қувонч ва ташвишлари билан яқиндан танишиш, аниқроғи, уларга кўмаклашишни ўз иш фаолиятларининг асоси деб ҳисоблайди. Уларнинг бу борада ўзига хос ишлаш услублари бор: фаоллар қайси маҳаллага боришмасин, олдин маҳалла хотин-қизлар қўмитаси фаолиятини синчиклаб ўрганадилар. Ўртоқлик суди фаолияти, ободонлаштириш масалалари каби маҳалла муаммолари билан танишиб чиқадилар. Маҳалладаги боғча, мактаб, кичик корхоналар фаолияти ҳам эътибордан четда қолмайди. Маҳалла аҳли билан бўладиган кенг маънодаги учрашув эса ана шу таассуротлардан бошланади. Бунда танқид ҳам, мақтов ҳам аниқ фактлар асосида айтилади. У ёки бу маҳалладаги бундай зайлдаги учрашувлар шу билан якунланади, деб ўйламанг. Ҳаммаси олдинда. Орадан маълум бир муддат ўтиб, хотин-қиз фаоллар айни яна ўша маҳаллага ташриф буюрадилар. Олдинги учрашувда баҳс-мунозараларга сабаб бўлган муаммолар, кўрсатилган камчиликлар қанчалик ҳал ёки ҳал бўлмагани қизиқтиради уларни. Кўча юзидаги аҳлатхоналар барҳам топдими, болалар учун мўлжалланган спорт майдончаси қўлдан чиқдими, онасиникига кетиб қолган келинчакни ўз уйига қайтариб олиб келишдими, ота-онасини хўрлаган йигит ўртоқлик суди танбеҳларидан ўзига хулоса чиқарибдими, ҳамма-ҳаммаси уларни қизиқтиради. Бундай тадбирларнинг ибратли жиҳати шундаки, бир-икки ой илгари бошланган ишларга яна қайтмоқ, натижасига қизиқмоқ, энг муҳими, ёрдамга, маслаҳатга шайланмоқ... Хотин-қиз фаолларининг ишдаги бундай изчиллиги, фидойилиги ўз самарасини бермоқда. Шаҳримиздаги ўнлаб маҳаллаларда ободонлаштириш ишлари яхши йўлга қўйилмоқда.

Бир болага етти қўшни ҳам она, ҳам ота, маҳалланг — ота-онанг, қариси бор уйнинг — париси бор, каби занг босиб қолаётган миллий қадриятларимиз яна юз очиб, камол топа бошлади. Энг муҳими, шаҳар хотин-қиз фаоллари шаҳар маҳаллалари ўртасида ўзига хос элчилик вазифасини ўтаб, ҳар қайси маҳалланинг энг яхши иш тажрибаларини маҳаллалараро оммалаштиришда жонбозлик кўрсатмоқдалар.

Қўмита фаоллари ва унинг раиси олиб бораётган бундай хайрли ишлар билан танишганинг сайин қалблари эзгуликка лиммо-лим, қуёш янглиғ ёниб яшаётган, аҳли нур бўлиб омма орасига кириб бораётган бундай опа-сингилларимизга тасаннолар айтгинг келади. Эришилгани билан хотиржам қолмай, янгидан-янги изланишларга ўзларини ҳам, бошқаларни ҳам отлантира олишларига ҳавасинг келади. Шуниси ибратлики, ташаббусни фаоллар қўлига олганда қўмита раиси энг яхши ижрочига айланади. Раис ўткир бир муаммони ўртага ташлаб, бунга фаолларини жалб эта олса, улар жон-диллари билан буни амалга ошириш учун киришиб кетадилар...

Мана, яна бир мисол: қўмитанинг навбатдаги ҳайъат мажлисида Юнусхўжаева қуйидаги муаммони ўртага ташлади:

— Шаҳримиздаги аксарият корхоналар меҳнат кенгашлари таркибида ўша жойнинг хотин-қизлар кенгашлари вакиллари йўқ. Агар меҳнат кенгашлари таркибида хотин-қизлар кенгашлари фаоллари бўлсалар эди, улар қисқартиришга тушаётган, ноҳақ камситилаётган қанчадан-қанча хотин-қизларнинг мушкулини осон қилишда ёрдам қўлларини чўзган бўлардилар.

Ҳайъат аъзолари Муборак опанинг фикрини қўллаб-қувватладилар. Ўша куниёқ қўмита қошида ўн кишидан иборат комиссия тузилиб, улар шаҳар корхоналари раҳбарлари, касаба уюшмалари ва меҳнат кенгашлари вакиллари билан мулоқотга киришдилар.

М. Юнусхўжаевадан қўмитанинг кучи нимада, деб сўрасангиз, фаолларимизда, деб жавоб беради. У қўмита атрофидаги фаолларни тўлдириб туради, ёшартиради.

Раиса Тошкент тўқимачилик комбинати цехлари ишчилари билан яқиндан мулоқот чоғида уларнинг Лидия Казанцева, Буолма Жўраева каби устозлари номларини тез-тез тилга олаётганликларининг гувоҳи бўлди. Билдики, ёш мутахассисларга ана шундай мураббийларнинг панд-насиҳатлари, ёрдамлари етишмаяпти.

Юнусхўжаеванинг босиб ўтган ҳаёт йўлига, ижодий фаолиятига бир назар солсангиз бунга ишонч ҳосил қиласиз. У тарихшунос олима. Туркистоннинг иқтисодий-сиёсий аҳволи ҳақида архив материаллари асосида илмий иш ёзиб, тарих фанлари номзоди унвонини олган. Шарқ қўлёзмалари устида ишлаб, ер, сув масаласига оид воқфларни ўрганган. Россия билан Хитой ўртасида савдо-сотиқ ишларининг ривожланишида Ўрта Осиёнинг ролини кўрсатувчи мақоласи буюк ипак йўли ҳақидаги янги маълумотлар бўлган. Ўрта Осиёнинг иқтисодий тараққиёти — бу унинг маънавий тараққиёти эканини кўзда тутсак, бу нақадар қимматли кашфиётлар эканлигига ишонч ҳосил қилиш мумкин. 1992—1993 йиллар мобайнида Тошкент тарихига доир 24 та туркум мақола ёзиб, уларни матбуотда эълон қилди. Шу билан бирга жамоат ишларида фаол қатнашиб келади.

Муборак опа Юнусхўжаеванинг иш режалари билан қизиқаман.

— Иш кўп, вақт эса оз, — дейди у кулиб. — Умр бўлса ўтиб боряпти. Қўмитамиз эркаклар ўртасида кенг иш олиб бориши керак. Эртага оила бошлиғи бўладиган йигитлар, айниқса, ҳарбий қисмдаги ўғлонларимиз тарбияси билан жиддий шуғулланмоқ керак. Балоғатга етмаган болалар, ахлоқ тузатиш уйларининг аҳволи жуда-жуда қизиқтиради мени. Чайқовчи болалар тақдири, ёлғиз аёллар қисмати, қариялар уйи... Эҳ-ҳе, муаммолар жуда кўп.

Опа билан ҳар учрашганимда табиат аёлни бу қадар истеъдодга бой, ақл-идрокли, фидойи этиб яратганидан Аллоҳга шукрлар айтаман. Агар ҳар қайси аёл ўзидаги табиат инъом этган ана шу истеъдоднинг ўндан бирини ишга солганида ҳам у мўъжиза ярата олмаса-да, қанчадан-қанча ташна кўнгиллар чанқоғини босмоғи мумкин. Опа билан ҳар учрашганимда ёш инсон учун шартли бир белги эканига, катта-катта ишларни амалга ошириш учун энг аввало қалбинг ёш бўлсин, қалбинг яшаш, яратиш завқи билан уриб турса, бас, уддасидан чиқмайдиган иш йўқ эканига ишонч ҳосил қиламан.

Дилбар МАҲМУДОВА.

Янгиқўрғон тумани мева-сабзавот етиштиришга ихтисослашган. Бу ердаги мева-узумни бирламчи қайта ишлаш корхонасида 6 хил ичимлик ишлаб чиқарилмоқда. Корхонада қўшимча даромад ҳисобига янги цехлар қурилиши бошлаб юборилди. Бу цехлар ишга тушса йилига 200 минг декалитр коньяк, 1 миллион декалитр винони қадоқлаш мумкин бўлади. Шу билан биргаликда 300 дан зиёд киши иш билан таъминланади.

СУРАТДА: химик-лаборант Мактуба Исмоилова ва лаборант Рустамжон Холмирзаевлар.

Т. ҲАМРОҚУЛ олган сурат.

ФАРАНГЛАР ЧИНОЗДА МАККАЖЎХОРИ ЭКАДИ

Тошкент вилоятининг Чиноз туманидаги «Москва» жамоа хўжалигидаги 7 гектар ғалла майдони такрорий экин сифатида маккажўхори дони етиштириш учун Франциянинг «Делепланк» фирмасига ажратиб берилди.

— Маълумки, республикамизда кейинги йилларда ғалла майдонлари кўпайди. Бу эса бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларини такрорий экиш ҳисобига етиштиришни тақозо этмоқда. Жорий йилда 850 минг гектар суғориладиган майдон бошоқли дон экинларидан бўшайди. Республика Қишлоқ хўжалиги вазирлиги бу майдонларда такрорий экинлардан мўл ҳосил олиш учун илғор технологияга катта эътибор бермоқда. «Делепланк» фирмаси билан бундан уч йил илгари қанд лавлаги етиштириш ва уни қайта ишлаш юзасидан ҳамкорлик йўлга қўйилган эди. Эндиликда фирма ҳосилдан бўшаган ғалла майдонларида тезпишар маккажўхори дони етиштириш юзасидан ҳам таклиф билан чиқди.

Фаранг ишбилармонларига республикамиздаги яна бешта вилоятда тажриба тариқасида шундай кичик ғалла майдонлари ажратилди. Бу майдонлардаги ҳосил йиғиштириб олингач, келгуси йил учун ғалла экилади.

(ЎзА).

ОЛАМДА НИМА ГАП?

МАҲСУЛОТ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ 20 ФОИЗГА ҚИСҚАРГАН

Сўнгги икки йил ичида Озарбайжонда ялпи ички маҳсулот ишлаб чиқариш 20 фоизга қисқарган, дейилади Халқаро валюта жамғармасининг бу мамлакатга 46 миллион доллар миқдорида кредит бериш арафасида тарқатган хабарида.

Тоғли Қорабоғ муаммоси мамлакатда ишлаб чиқаришнинг пасайиши ва пулнинг қадрсизланишининг ўсишига ўз таъсирини кўрсатмоқда. Шунингдек, Грузия ва Чеченистондаги вазият ҳам транспорт алоқаларининг бузилишига олиб келди.

ДАВЛАТ РАМЗИЙ БЕЛГИЛАРИ ТАСДИҚЛАНДИ

Бурятия Республикаси халқ парламенти сессияси мажлисида Бурятия давлат герби, мадҳияси ва давлат нишонлари тасдиқланди.

Энди республика гербида миллий тимсоллар рамзи туширилади. Шунингдек, унда Байкал тўлқинлари, тоғлар рамзи акс эттирилган. Бастакор А. Андреев ва шоир Д. Жалсаровнинг халқ орасида машҳур «Тайгаларга, саҳроларга, қўлларга бой ўлка» қўшиғи давлат мадҳияси сифатида қабул қилинди.

ҲАМДЎСТЛИККА ТАШРИФ БУЮРМОҚЧИ

Куба ташқи ишлар вазири Роберто Робайно май ойида Ҳамдўстликка аъзо бир неча давлатларга ташриф буюради.

Куба ташқи сиёсат маҳкамасининг вакили М. Альфонсо шу ҳақда журналистларга маълум қилди. Унинг айтишича, Роберто Робайно аввало, Россия Федерацияси ва Украина Республикасига сафар қилади. Сўнгги пайтда икки томонлама алоқаларни фаоллаштираётган Қозоғистонга сафар қилиш ҳам режалаштирилган.

ХАВФЛИ ЮК

Словакия полицияси Украина ҳудудидан мамлакатга олиб кирилаётган радиоактив моддалар контейнерини қўлга туширди.

Бу хавфли юкни қаёққа олиб бориш мўлжаллангани ҳозирча номаълум бўлиб турибди.

СУРАТДА: Нью-Йорк шаҳрининг осмонўпар бинолари.

ТИНЧИНИ БУЗИБ ҚЎЙДИ

Американинг Оклахома-сити (Оклахома штати) шаҳрида қўпорувчилар томонидан амалга оширилган портлаш мамлакат фуқароларининг тинчини бузиб қўйди.

Ҳозирнинг ўзида АҚШнинг 15 шаҳрида номаълум шахсларнинг қўнғироқ қилиши туфайли турли маъмурий ва муниципиал бинолардан одамлар зудлик билан кўчирилди. Ана шундай қўнғироқ натижасида Бостон метросининг 25 та бекатидан ҳам йўловчилар зудлик билан ташқарига чиқариб юборилди.

Омаха, Индианаполис ва де-Мойнеда ота-оналар ўз болаларини маъмурий биноларда жойлашган боғчаларга бермай қўйдилар.

• *Фан — ишлаб чиқаришга*

ЯККАБОҒДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ МАРКАЗ

Республика Фанлар академияси Микробиология илмий-тадқиқот институти жамоаси билан Яккабоғ туман ҳокимлиги ўртасида тузилган икки томонлама шартномага мувофиқ, олимлар ишлаб чиқаришда деҳқон ва соҳибкорларга бевосита кўмакка борадиган бўлдилар.

Илмий тадқиқот институти лабораторияларида уруғликни экишдан олдин биополон, хлорелла суспензияси каби ишланмалар билан дорилаш биотехнологияси ишлаб чиқилган. Бу кашфиёт энди туман далаларида бевосита қўлланилади. Шунингдек, олимлар ҳўл мева, узум, сабзавотни йил давомида сақлаш омилларини ҳам шу ерда ҳаётга яна бир бор татбиқ қиладилар. Чорва моллари ва паррандаларга бериладиган озуқаларни турли микроорганизмлар воситасида кучайтириш ҳам амалий исботини топади. Оқава сувларни экологик жиҳатдан бутунлай зарарсиз усулларда тозалаш ҳам кенг қўлланилади. Институт олимлари нон ва кондитер маҳсулотларига ачитқилар ҳамда турли микроқўшимчалар воситасида қўшимча хушхўрлик бағишлаб, ҳам фойзли ва тўйимли бўлишини таъминлайдилар. Ичбуруғ, сариқ каби касалликларни даволашда яхши самара берган «Ором» препарати ҳам зарурмандларга ёрдамга боради. Ҳамкорликда ҳатто туман мактабларида табиий фанларни замон талаблари даражасида ўқитишни ташкил этишга кўмаклашиш ҳам кўзда тутилган.

Шартномада туман ҳокимлигининг илмий ишланмаларни ҳаётга кенг татбиқ қилиш учун зарур шарт-шароитларни таъминлаши белгилаб қўйилган. Жумладан, илмий-амалий марказ учун Яккабоғ қишлоғидаги геофизиклар шаҳарчасида махсус бино ажратилди, институтга уч гектар суғориладиган ер ҳам берилди.

— Бундай хайрли саъй-ҳаракатлар олимларнинг ишланмаларини ҳаётга татбиқ этишни тезлаштириш орқали фан билан ишлаб чиқариш алоқаларини мустаҳкамлашга хизмат қилиши билан бирга, — дейди туман ҳокими Холмурод Раҳмонов, — туман иқтисодиётини юксалтиришда ҳам катта омил бағишлаши, шубҳасиз. Биз бу ҳамкорликни бир вақтнинг ўзида округимиздан Олий Мажлис депутатлигига сайланган академик Асқар Холмуродовнинг ўз сайловчиларига амалий жавоби сифатида ҳам қабул қилдик.

Олимлар ва деҳқонларнинг ҳамкорлиги дастлабки натижаларини бера бошлади. Бу йилги экиш мавсумида янгича технологиялар жорий қилинди. Шундай қилиб, соф фойданинг 15 фоизи муаллифларга, қолгани хўжаликка берилиши кўзда тутилган узоқ муддатли ҳамкорлик амал қила бошлади.

Ҳ. САТТОРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ДАСТУР ЛОЙИҲАСИ ТАЙЁР

Жаҳон банки Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Ўзбекистондаги ваколатхонаси иштирокида бошланган яна бир хайрли ишнинг дастлабки босқичи ниҳоясига етди: Ўзбекистон Республикасига иқтисодий ёрдам кўрсатиш дастури лойиҳаси тайёр бўлди. Лойиҳада мамлакатимизни бозор муносабатлари шароитида ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш йўналишлари бўйича тавсиялар берилган. Мазкур ҳужжатни ишлаб чиқишда Республика Қишлоқ хўжалиги вазирлиги фаол иштирок этди.

Жаҳон тажрибасидан шу нарса маълумки, инсон ҳақида ғамхўрлик қилмай туриб иқтисодни ривожлантириш мумкин эмас. Дастур лойиҳаси асосий эътибор инсонни такомиллаштириш масаласига қаратилгани билан диққатга сазовордир. Лойиҳада мамлакат аграр соҳасини тубдан ривожлантириш, маҳсулот ишлаб чиқариш ва унинг сифатини ошириш юзасидан ҳам қимматли тавсиялар берилган.

(ЎзА).

• *Ҳуқуқий чорраҳа*

ИККОВИ ҲАМ ЎЛИМГА МАҲКУМ ЭТИЛДИ

Фуқаролик жамиятини барпо этиш, Президентимиз асослаб берган беш тамойилдан бири — Қонун устиворлигига эришиш, ҳар бир жиноятга нисбатан муносиб жазо тайинлаш — биз ҳуқуқшунослар, хусусан, прокуратура ва суд органлари ходимлари зиммасига жуда катта масъулият юклайди.

Бу халқнинг осуда турмушини, мактаб ўқувчисидан тортиб, оддий ишчи-ю, масъул лавозимдаги кишиларгача, уларнинг ҳақ-ҳуқуқларини Қонун доирасида ҳимоя этиш демакдир.

Туманимиздаги аҳоли истиқомат жойларининг бир чети шаҳар марказига, бир тарафи йирик саноат районига туташганлиги сабабли ҳам ҳар куни «ҳаёт қайнайди».

Афсуски, гуруч курмаксиз бўлмаганидек, ана шу қайноқ, жўшқин ҳаёт ҳам ўз қўйнида не-не оғриқларни «яшириб» келмоқда.

Яқинда прокуратура ходимлари томонидан катта бир жиноий иш очилиб, жиноятчи шахснинг қилмишига яраша муносиб жазо тайинланди. Муқаддам бир неча марта судланган Э. Толиев деган шахс 1993 йил февраль ойида жуда оғир жиноятга қўл уради.

Тергов ва суд жараёнида аниқланишича, у 1989 йили ахлоқ тузатиш колониясида О. Удовченко деган шахс билан жазони бирга ўтайди. Ўзаро дўстона муносабат ўрнатади. Шу туфайли Удовченконинг онаси Л. Миронова ҳар гал ўғлини кўргани борганда Э. Толиевга ҳам тегишли миқдорда озиқ-овқат, кийим-бош олиб борарди. Ўз онасидек унга меҳр-мурувват кўрсатади. Хуллас, Э. Толиев жазо муддатини ўтаб бўлгач, 1994 йил 24 сентябрь куни тўғри Удовченколар хонадонига ташриф буюради. Кеч соат 23 лар атрофида Миронова уйқуга кетганида, хонадондаги мол-мулкни талон-тарож қилиш мақсадида, ёнида турган телефон сими билан аёлни бўғиб унинг номусига тегади. Сўнг пичоқлайди. Тилла ва кумуш тақинчоқлар, ҳар хил буюмлар ҳамда 50.000 россия рублини олади. Ўз «изини» яшириш мақсадида электр дазмолни хонадондаги гилам устида ёқиқ ҳолда қолдириб, балкондаги газ плитасининг тўрт камфорткасини ҳам очиб, хонадон эшигини қулфлаб, ғойиб бўлади.

Миронова эса... эрталаб соат 6 ларда ҳушига келади ва деразадан қўшниларни ёрдамга чақиради.

Прокуратуранинг шу куниёқ ишга киришган тезкор гуруҳи содир этилган жиноятни очишга эришди.

1995 йил 13 февраль куни Тошкент шаҳар судининг жиноят ишлари бўйича судлов коллегияси ушбу жиноят ишини кўриб чиқди ва Э. Толиев ўлим жазосига ҳукм этилди.

Худди шу ойда туман прокуратураси ходимлари томонидан очилган яна бир жиноят иши судда кўриб чиқилди. Фош этилган бу фирибгарлик — бугун амалга оширилаётган туб иқтисодий, ҳуқуқий ислоҳотларга нисбатан халқимизда шаклланаётган эътиқод ва ишончга путур етказувчи жиноят ҳам ҳисобланади.

1958 йилда Тошкент вилоятида туғилган, Қуйи-Чирчиқ туманидаги А. Навоий номли давлат хўжалигида истиқомат қилувчи Бекали Алибеков исмли шахс турмуш кечиришнинг энг енгил ва қулай йўлини танлаб «хато» қилмади.

1993 йил 15 август куни Юқори Чирчиқ туманидаги юқумли касалликлар марказий шифохонасига бемор сифатида мурожаат этиб, ўзини Тошкент шаҳридаги ёғ-мой комбинатининг омбор мудири Ихтиёр Абдуллаев деб таништиради.

— Унча-мунча хизмат бўлса айтаверасизлар, тортинманглар, — дейди у.

«Содда мижозлар» ҳожатбарор кимса ўз оёғи билан келиб қолганидан суюниб, ёғ, шакар ва ундан қийналишаётганини айтади. Алибеков шифохона ходимлари Б. Тўрақулова, А. Бекбаува, Ш. Булишева, Ш. Алихўжаева, О. Тошқулова, Т. Акбарова, Қ. Тиллабоевалардан 15 минг рублдан, А. Ғаффорова, Г. Холиқовалардан 30 минг рублдан, Т. Баротовадан 45.000, К. Тўлаевадан 95.000, жаъми 350.000 рублни (эски пул ҳисобида) ундириб, жуфтакни ростлаб қолади. Кейин яна кўп жиноятларга қўл уради ва ҳатто одам ўлдиради.

У ҳам ўлим жазосига ҳукм қилинди.

Туман прокуратураси тергов гуруҳи томонидан очилаётган яна бир қанча жиноятлар мавжудки, улар ҳам, ота-боболаримиз қадимдан қаттиқ қоралаб келган, шафқатсиз жазолар белгилаган, элимизга, халқимизга ёт бўлган иллатлардир. Айнан ана шу жиноятлар — босқинчилик, ўғирлик, ўзгалар мулкини талон-тарож қилиш билан баъзи ҳолларда ёш ўспиринлар шуғулланаётгани бизни қаттиқ изтиробга солади.

Улар устидан қўзғатилган жиноий ишлар юзасидан қабул қилинган дастлабки тергов хулосалари билан танишиб чиқиш жараёнида кишини бир мулоҳаза доимо қийнайди: нега кишилар бунчалар лоқайд бўлмаса?! Ота-она, маҳалла аҳли, наҳот биринчи бор майда ўғирлик қилган ўспириннинг танобини тортиб қўйиш қўлидан келмади?

Менимча, бугунги ёшлар билан жиддийроқ шуғулланиш керакка ўхшади. Тадбиркорликка, тижоратга кенг йўл очилгани муносабати билан, афсуски, ёшларимиз мўмай пул топиш, айш-ишрат суриш кўчасига кириб кетаяптилар.

Биз ҳуқуқшуносларга, ёшлар тарбиясида, улар ўртасида илдиз отаётган жиноятчилик ҳолатларини бартараф этишда, «Маҳалла» «Соғлом авлод учун» республика хайрия жамғармалари, диний жамоалар ўзаро баҳамжиҳат ёрдам берсалар, бу борада бир қанча ижобий натижаларга эришган бўлурдик. Чунки, ёшлар келажаги — юртимиз, халқимиз келажаги эканлигини унутмаслигимиз керак!

Шуҳрат МУҲАММЕДОВ,
Юнусобод туман прокурори,
адлия кичик маслаҳатчиси.

• *Божхона хабарлари*

ТИЛИ ШИРИН, ИШИ ҚАЛТИС

Сирдарё вилояти божхона хизмати ходимлари Қозоғистонга чиқиб кетаётган иккита «КАМАЗ»ни тўхтатишди. Бухоро гўшт-сут корхонасига қарашли, давлат номер белгилари 35-37 БХЛ ва 18-34 БХЛ автоуловларнинг ҳайдовчилари Валерий Романенко ҳамда Андрей Синичкинлар эди. Божхоначилар ҳужжат сўрашганда иккаласининг ҳам тили калимага келмай қолди. Бу бежиз эмас экан. Машиналарда 1452 дона қорамол териси борлиги аниқланди. Қонунга хилоф равишда четга олиб кетилаётган маҳсулотлар давлат фойдасига мусодара этилди. Қоидабузар ҳайдовчилар эса қонунга биноан тегишли жазосини оладилар.

Самарқанд вилояти божхона хизмати ходимлари ҳам Қозоғистон ҳудудига чиқиб кетган учта «КАМАЗ» машиналарини текширишганда, қуйидагиларни аниқлашди. Озод Бозоров бошқарувидаги, Самарқанд вилояти 2509-автокорхонасига қарашли «Эра» кичик корхонасига бириктирилган, давлат номер белгиси 63-60 СНМ автоуловига 300 дона қорамол териси ва 5 тоннага яқин майиз ортилган экан. Шу кичик корхонага тегишли, 51-93 СНЛ, ҳайдовчиси Аслам Омонов бўлган машинада эса 300 дона қорамол териси ва 6 тоннага яқин майиз, Шавкат Каримов бошқарувидаги Н 71-81 СН машинасида 300 дона қорамол териси ва 6 тоннага яқин турп бор экан. Қонунга хилоф равишда Қозоғистонга олиб кетилаётган ушбу маҳсулотлар давлат фойдасига мусодара этилиб, айбдорлар маъмурий жавобгарликка тортилди. Айни кунларда қўшимча суриштирув ишлари олиб борилмоқда.

«БЕНЗИНФУРУШ»ЛАР

Сурхондарё вилоятининг кўпгина туманлари қатори Сариосиё тумани ҳам қўшни Тожикистон Республикаси ерлари билан туташиб кетган. Турли катта-кичик йўллар сизни ушбу республикага олиб чиқади. Шу сабабдан ҳам қўшниларнинг ўзаро борди-келдиси яхши йўлга қўйилган. Айтишадику «узоқдаги қариндошдан яқиндаги қўшни афзал», деб. Бироқ баъзида қўшниларимизнинг Ўзбекистондан қуруқ қўл билан чиқиб кетмаётганликлари аён бўлиб қолмоқда.

Жумладан, пана-пастқам йўллар билан Турсунзода шаҳрига йўл олган «Алтай Т-4» русумли трактор шатакка олган бензин ташувчи прицеп кўздан кечирилганда Тожикистон фуқароси бўлмиш, 1965 йилда туғилган Муродилло Муҳаммадиев 2500 литр бензинни қонунга хилоф равишда Тожикистонга олиб кетаётганлиги аниқланди.

Ҳозир М. Муҳаммадиев бензинни Сариосиё туманидаги «Сўфиён» жамоа хўжалиги ҳудудида номаълум кимсадан 20000 сўмга сотиб олдим, деб турибди. Айни кунларда суриштирув ишлари олиб борилмоқда. «Бензинфуруш» албатта топилади ва тегишли жазосини олади.

Худди шу куни ушбу божхона пости ходимлари яширинча йўлдан Тожикистонга ўтиб кетаётган «Москвич» машинасини тўхтатишди. Давлат номер белгиси 3 6906 СД бўлган ушбу машинада Тожикистон фуқароси Камол Ашуров Денов шаҳрида нотаниш шахсдан сотиб олган 220 литр бензинни қонунга хилоф равишда четга олиб кетаётган экан. Юклар давлат фойдасига мусодара этилиб, айбдорлар маъмурий жавобгарликка тортилдилар.

НАФС БАЛОСИ

Яқинда Сурхондарё вилояти божхона хизмати ходимлари Денов темирйўл бекати ички ишлар бўлинмаси ходимлари билан ҳамкорликда «Сариосиё-Термез» поезди йўловчиси Г. Мигривишвилининг юкларини текшириб кўрганларида унинг сумкасидан 1 кг. 700 грамм «Марихуана» гиёҳвандлик моддасини топишди.

Худди шу куни ушбу жойда божхоначилар ички ишлар бўлими ходимлари билан ҳамкорликда «Душанбе-Термез» поезди йўловчиси, Россия фуқароси Т. Лазонинанинг ёнидан 4 кг. 200 грамм «Опий» гиёҳвандлик моддасини топишди.

Хоразм вилояти божхона хизмати ходимлари Наврўз байрами арафасида Туркманистонга чиқиб кетаётган «Жигули» машинасини тўхтатишди. Унинг ҳайдовчиси — Хазорасп туманида яшовчи Р. Абдуллаев 3 кг. 500 грамм гиёҳвандлик моддасини Туркманистонга сотиш учун олиб кетаётган экан.

Айни пайтда учала «нафсфуруш» ҳам зах камерада «менинг нафсим балодур, камерага соладур» деб ўтиришибди.

САРОБГА АЙЛАНГАН ОРЗУ

Яқинда Тошкент шаҳар божхона хизмати ходимлари Германиянинг Франкфурт шаҳрига йўл олган икки кимсанинг юкларини текшириб кўришганларида яширинча олиб кетилаётган ўтган асрларда ишланган 176 дона рус иконаси борлигини аниқлашди. Россия фуқароси Сергей исмли шахс ва унинг шериги-ҳамюртимиз Александрлар агар юқоридаги асори-антиқаларни Германияга олиб борганларида юз минглаб доллар ишлаб олган бўларди. Мутахассислар ушбу санъат асарларини 200 минг доллар деб баҳолашди.

Шу билан бирга текшириш чоғида уларнинг ёнидан яна 3526 АҚШ доллари, 1250 немис маркаси ҳамда республикамизнинг обрўли савдо идораларидан бирининг думалоқ муҳри ҳам топилди.

Сурхондарё вилояти божхона хизмати ходимлари ҳам бир автомашинани текшириб кўрганларида умумий қиймати 300 минг сўмликка яқин бўлган 190 дона турли хил қадимий гиламлар, хуржун каби санъат асарларини қонунга хилоф равишда Афғонистонга олиб чиқиб кетишаётгани аниқланди.

Барча санъат асарлари давлат фойдасига мусодара этилди. Айбдорлар эса қонунга биноан тегишли жазосини олишади.

А. ТИЛОВОВ.

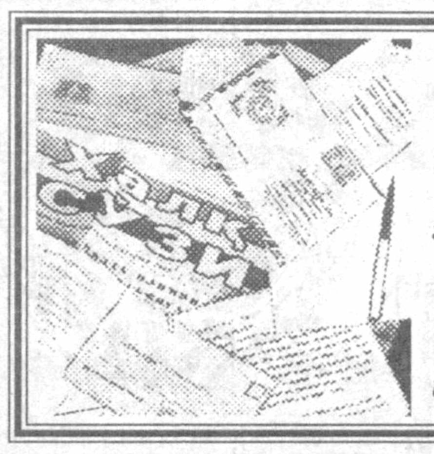

Факт ва рақамлар

✉ Муҳарририятимизга шу кунгача мингга яқин хат-хабарлар келди.
✉ Уларнинг ярмидан зиёди газета саҳифаларида чоп этилди.
✉ Хатларнинг 181 таси шикоят ва аризалар бўлиб, жойларга текшириш учун жўнатилди.
✉ Уларнинг 50 тасига мутасадди ташкилотлардан жавоблар олинди.
✉ Булардан ташқари, газета саҳифаларида 71 та танқидий мақола чоп этилди.
✉ Танқидий чиқишларимизнинг 30 тасига мутасадди ташкилотлардан масала ижобий ҳал этилганлиги ҳақида жавоб келди.

ТАНҚИД АЧЧИҚ БЎЛГАНИ БИЛАН МЕВАСИ ШИРИНДИР

Тараққиётимизга тўғаноқ бўлаётган нуқсонларни қаламга олиб, мактуб йўллаётган газетхонлар хатларига бир назар

Яқинда бўлиб ўтган биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг биринчи сессияси мамлакатимиз ҳаётида улкан воқеа бўлганлиги, шубҳасиз. Сессияда юртбошимиз қилган маъруза ўзининг залворлилиги, кенг қамровлилиги билан аҳолининг ҳамма табақалари эътиборини тортди.

Унда келажаги буюк бўлган давлатимизда амалга оширилган ва оширилиши лозим бўлган ишлар ҳақида батафсил тўхталиб ўтилган. Яна ҳам илдамроқ ҳаракат қилиш, юрт равнақини, аҳоли фаровонлигини таъминлашга халақит бераётган иллатлар рўй-рост айтилиб, уларни бартараф этиш йўллари кўрсатиб ўтилган.

Хусусан, маърузада жамият ҳаётини янада юксак поғонага кўтаришда матбуотнинг роли, аҳамияти ҳақида гапириш билан оммавий ахборот воситалари ходимлари ишига ҳаққоний баҳо берилган. Улар ишидаги камчиликлар рўй-рост айтилган. Шу ўринда Президентимизнинг қуйидаги сўзларини келтириш ўринлидир:

«Мен бугун журналистларга, матбуот аҳлига мурожаат қилмоқчиман. Нега газеталар бунчалик саёз, «жим-жит», гўё ҳамма ёқда «олам гулистон»дек. Нега матбуотимизда фельетонлар ёзилмайди? Нега ноқобил ишбилармонлар, порахўр ходимлар фош қилинмайди? Ахир улар адабий асарда, матбуот соҳасида, телевидениеда ўз қийшиқ башарасини кўрса, халқнинг нафратига гирифтор бўлса, ибрат бўлмайдими?»

«Халқ сўзи» газетаси тараққиётимизга тўғаноқ бўлаётган иллатлар, боқибеғам, ношуд, масъулиятсиз раҳбарлар ҳақида танқидий мақолалар бериб боряпти. Лекин ишимизга юртбошимиз нуқтаи назаридан ёндошадиган бўлсак, бу борадаги фаолиятимизда кескин бурилиш қилишга тўғри келади.

Шуни назарда тутиб, биз жойлардан келаётган танқидий мактубларнинг бирортасиниям эътиборсиз қолдирмаслик, иложи борича газетада ёритиб, уларнинг ижобий ҳал этилишига кўмаклашишни асосий вазифамиз деб биляпмиз.

Ушбу мақола тайёрланаётганда бойсунлик меҳнат фахрийси, вилоят миқёсидаги шахсий пенсионер Хўжақул Эшқурбоновнинг мактуби диққатимизни тортди.

«Бойсун туманида «Мачай» жамоа хўжалиги мавжуд, — деб ёзади у. — Хўжалик, асосан, лалми ғаллачилик ва беда уруғи етиштириш билан шуғулланади. Айрим раҳбарларнинг уқувсизлиги туфайли бир неча йиллардан бери бу ерда режалар бажарилмайди. Шунинг учун аҳолининг турмуш даражасини янада кўтариш борасидаги ишларга етарли маблағ ажратилмаяпти.

Хўжалик ҳудудидаги — Кантала қишлоғи аҳолиси, айниқса, қийин аҳволда қолган. Қишлоқ автобус юрадиган «Дарбанд» қишлоғидан 25 чақирим узоқликда жойлашган. Илгари «Мачай» жамоа хўжалиги маъмурияти шу масофа оралиғида қатнаш учун битта «Газ-66» автомашинасини ажратган эди. Ҳар 2-3 соатда келса ҳам жонимизга оро кириб турганди.

Лекин 1994 йил август ойидан бошлаб у ҳам юрмай қўйди. Одамлар мана; қарийб 7 ойдирки 25 чақирим пиёда юришга мажбур бўлишмоқда. Бизга ўхшаган кексалар, ногиронлар бу масофани 5-6 соатда босиб ўтамиз. Дардимизни айтиб туман, вилоят ҳокимлигига, вилоят автотранс бирлашмасига мурожаат қилдик. Лекин фойдаси бўлмади.

Шу ўринда вилоят автотранс бирлашмаси бошлиғи Қ. Х. Холиёровнинг Сурхондарё вилоят ҳокими муовини Қ. Аҳмедовга шикоят хати юзасидан юборган жавоб хатидан парча келтиришни лозим топдик.

«Сурхондарётранс» ходимлари ва вилоят ДАН бошқармаси ходимлари билан биргаликда шикоят жойида текшириб кўрилди. Дарбанд қишлоғидан Мачай қишлоғигача бўлган йўлни янгидан қайта қурмасдан автобус қатновини ташкил қилиб бўлмайди, деган хулосага келинди».

Ана шу билан масала ечилди. Яъни мутасадди раҳбарлар учун. Энди қаерга шикоят қилинса «йўл носоз», деган важни кўрсатаверишади. Йўл қурувчи мутасаддилар эса «маблағ йўқ» деган баҳонадан нарига ўтишолмайди».

Мана бу мактуб муаллифи Тойлоқ туманидаги «Боғизоғон» ижара хўжалиги тракторчиси Ғулом Фармонов бўлади. Унинг ёзишича, у бошқараётган трактор бузилганлиги учун Самарқанд туманидаги техникани таъмирлаш корхонасига ўтган йили июль ойида топширилган. Лекин хўжалик корхонага пул ўтказмаганлиги учун трактор тузатилмаган. Тракторчи эса бекор юрибди. Ойлик ҳам, товон ҳам тўланмаяпти.

Шу ўринда «Боғизағон» ижара хўжалиги раҳбарларига шундай демоқчимиз: амал умрбод берилмайди. Курсида ўтирганда иложи борича одамларга қайишинг, оғирини енгил қилинг, дардига малҳам бўлинг. Акс ҳолда амалдан тушганингиздан сўнг назардан қоласиз. Шундай бўлмаслиги учун Ғулом Фармоновга ёрдам бериб, бу ҳақда редакцияга хабар йўллайсиз, деган умиддамиз.

Энди Уйчи туманидаги Охунбобоев номли хўжаликнинг Янгиер маҳалласида истиқомат қилувчи бир гурух фуқароларнинг қуйидаги арзига эътибор беринг:

«Бизнинг маҳалла мана бир неча йилдирки, эгасини тополмай сарсон. Аҳолининг асосий қисми Қизил Ровот колхозида ишлайди. Қишлоқ ҳудуди эса Охунбобоев номли жамоа хўжалигига тегишли. Газлаштириш масаласида иккала хўжалик раҳбарларига қатнайвериб чарчадик. Бири бизнинг ҳудудимизда турмайсизлар, деса, бошқаси қишлоқ аҳолиси хўжалигимизда ишламайди, деб важ кўрсатишади. Ҳатто туман ҳокимиятидаги мутасаддилар ҳам масалани бир ёқли қилишолмаяпти. Биз ҳам бошқалардек, «зангори олов» ёқиб, ҳузур қиладиган кунлар келармикан?»

Келади. Фақат бунинг учун Охунбобоев номли жамоа хўжалиги раиси ҳам, Қизил Равот жамоа хўжалиги раиси ҳам амалий иш билан шуғулланишлари даркор. Биз улардан бу ҳақда жавоб кутамиз.

Редакциядан мадад сураб ёзилган мактублар талайгина. Уларнинг ҳаммасини тўла босиб чиқариш қийин. Шунинг учун баъзиларини мазмунини бериб, унда қўйилган муаммолар, талабларга мутасаддилар эътиборини жалб қилишни лозим топдик.

Хусусан, Деҳқонобод туманидаги «Қўнғирот» жамоа-ширкат хўжалиги ҳудудида жойлашган Келча қишлоғи аҳолиси ичимлик сувидан қийналаётганини Парда Ҳакимов, трамвайнинг Тошкентдаги «Анҳор бўйи», «Санъатсаройи» бекатлари ва кўплаб бошқа бекатларда соябонлар, ўриндиқлар йўқлигини Усмонҳожи Дўстметов, Чорсу бекатидан Назарбек даҳасига қатнайдиган 184, 185, 163, 171, 190-автобуслар соат кеч еттидан кейин юрмаслигини, улар асосан охирги бекатда юк ортволиб, йўлда тўхтамай ўтиб кетаётгани, тўхтаган тақдирда ҳам одамлардан бир неча баробар ортиқ ҳақ олаётганини, автобусда эса йўлкира тўлаш жадваллари йўқлигини Ғайрат Каримов, Дилбар Мирзаева, Усмон Азимов, Одилжон Умаралиев ва бошқа йўловчилар ташвиш билан ёзганлар.

Биз Деҳқонобод тумани ҳокими ва Тошкент вилоят йўловчилар ташиш автотранспорт концерни бошқаруви раисидан газетхонларнинг ҳақли талабига амалий иш билан жавоб беришларини кутамиз.

Ҳа, раҳбар халқим, деб, элим деб куйиб-ёнмаса муаммо устига муаммо кўпаяверади. Уларни биров келиб ҳал қилиб бермайди. Амал ҳам бир синов, эл корига ярайман деганлар учун имконият. Бу имкониятдан фойдаланиб, эл олқишини олиш ҳам, аксинча халқни қийнаб маломат олиш ҳам мумкин. Олқиш, дуо олганларнинг омади чопади, ҳурмат-эътибори ортади, одамларга, уларнинг муаммоларига нописанд бўлганлар эса амалидан ҳам, обрўсидан ҳам айрилади. Бунга муаммоларни вақтида ҳал қилмай кўпчиликни сарсон бўлишига йўл қўйган ўртоқлар нима дейишаркин?

Каримжон РИХСИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Ғиждувонда аждодларимиздан мерос — қадимий ҳунармандчиликнинг сир-асрорларини бугунги кунгача сақлаб, давом эттириб келаётган ҳунармандлар кўплаб топилади. Ана шундай ҳунармандлардан бири, Ўзбекистон Рассомлар уюшмасининг аъзоси, кўплаб санъат ихлосмандларига яхши таниш бўлган уста кулол Алишер Нарзуллаевдир.

У яратган асарлар Минск шаҳрида, Руминия, Япония ва Покистонда бўлиб ўтган халқаро кўргазмаларда муваффақият қозонган. Яқинда унинг асарлари Англияда ўтадиган яна бир халқаро кўргазмада намойиш қилинади.

СУРАТДА: Алишер Нарзуллаев қизчаси билан ўзи ясаган сопол буюмларни кўздан кечирмоқда.

Ш. ШАРОПОВ олган сурат (ЎзА).

ХАЛҚ СЎЗИ – ҲАҚ СЎЗ

МУСТАҚИЛЛИКНИНГ ОЛИЙ МАҚСАДИ – ХАЛҚИМИЗНИНГ ИЗЗАТИНИ ЖОЙИГА ҚЎЙИШ

• *Сўраган экансиз...*

Мен 35 йилдан бери қишлоқдаги мактабда ўқитувчи бўлиб ишлайман. Узоқ йиллик меҳнатим учун қандай имтиёзларга эгаман?

Ш. ИБРОҲИМОВ,
Сурхондарё вилояти.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1990 йил 2 июндаги «Бошланғич синфлар ўқитувчиларининг маошини ошириш» ҳамда ўша йил 13 ноябрдаги «Турли хил мактаблар ўқитувчилари, болалар уйлари тарбиячиларига бериладиган қўшимча имтиёзлар ва юқоридаги синф ўқитувчиларининг маошини ошириш» ва 1991 йил 29 декабрдаги «Нарх-наво оширилиши муносабати билан аҳолини ижтимоий ҳимояга олиш чоралари», 1992 йил 5 февралдаги «Республика олий ва ўрта махсус ўқув юртлари профессор-ўқитувчилари, илмий ходимлар ва ўқув таълимидан ташқари хизматчиларга бериладиган қўшимча имтиёзлар» ҳақидаги фармонларда кўзда тутилганидек турар-жой ва маиший хизматларга ҳақ тўлашдан озод қилинасиз.

Шаҳарда яшовчи педагоглар эса ушбу тўловларнинг 50 фоизини тўлайдилар.

***

Менинг отам яқинда вафот этдилар. Уларга тегишли уйга ва мол-мулкка мен қай йўл билан эгалик қилишим мумкин?

А. ХАБИБУЛЛАЕВ,
Самарқанд вилояти.

Ўзбекистон Республикаси фуқаролик кодексининг 579-моддасида, қонун бўйича мерос олишда биринчи навбатдаги ворислар марҳумнинг тенг ҳиссага эга бўлган болалари ҳисобланадилар.Асраб олинган болалар, марҳумнинг эри ёки хотини ҳам шулар жумласига киради.

Агар марҳумнинг боласи ёки турмуш ўртоғи бўлмаса, унда унинг неваралари ва эваралари ҳам меросхўр бўлиши мумкин.

Сиз шу кодекснинг 599-моддасига биноан давлат нотариал идорасига меросни олиш учун ёзма равишда мурожаат қилишингиз керак бўлади.

***

Яқинда эски ҳовлини бузаётган вақтда у ердан қадимий кумуш тангалар топилди. Мен уни давлатга топширдим. Бунинг учун ҳақ тўланадими?

У.МАЖИДОВ,
Тошкент шаҳри.

Хазина, яъни ерга кўмилган ёки бошқача усулда яширилган қимматбаҳо нарсалар (қимматбаҳо тошлар, марварид, олтин ва кумуш тангалар) учун қонун бўйича унинг қийматининг 25 фоизи миқдорида мукофот берилади.

Забиҳилло
МУҲАММАДЖОНОВ,
ҳуқуқшунос.

• *Миннатдор қалб изҳори*

САХОВАТЛИ ИНСОН

Ўзбекистон Республикаси кўзи ожиз ногиронлар жамиятининг Сирғали тумани бўлими «Ал-Машриқ» фирмаси раҳбари Абдулло Маҳмуд Алидан ниҳоятда миннатдор. Сабаби, меҳри дарё, саховати чексиз бу инсон кўнгли ўксик ногиронларга доимо ёрдам қўлини чўзиб келади.

Рамазон ҳайити арафасида ҳам у бошлиқ фирма жамоаси Сирғали туманидаги кўзи ожиз кишиларга катта ёрдам кўрсатди. Фирма ўтказган пулдан ҳисобимизда турган кўзи ожизларга тарқатилди. Бундан ташқари ҳайит, Наврўз кунлари дастурхон ёзилиб, ҳамма ногиронларга ош тортилди, совға-саломлар улашилди.

Биз Сирғали туманида истиқомат қилувчи 160 нафар кўзи ожизлар Абдулло Маҳмуд Алига газета орқали ўз миннатдорчилигимизни изҳор қиламиз.

Атҳам МАЪРИПОВ.

КЎНГЛИМ ТОҒДЕК КЎТАРИЛДИ

Мен ёшлигимдан завод, фабрика, қурилишларда меҳнат қилдим. 25 йилдан ошиқ муддат мобайнида ҳунар-техника билим юртларида ўқитувчи сифатида ёш авлодга таълим-тарбия бердим. Мен ўқитган йигит-қизлар халқ хўжалигининг турли жабҳаларида ҳалол хизмат қилмоқдалар.

Ҳозир анча ёшга бориб қолдим. Меҳнат стажим 50 йилдан ошади. Кейинги йилларда тез-тез касал бўляпман. Иқтисодий аҳволим ҳам яхши эмас. Шунинг учун Республика меҳр-шафқат фондига мурожаат қилгандим. Минг раҳмат, улар илтимосимни инобатсиз қолдиришмади. Пул, кийим-кечак беришди. Мен биздек қариялар кўнглини кўтариб, ёрдам бераётган меҳри дарё инсонлардан бир умр миннатдорман.

Шарифхўжа ТУРДИХЎЖАЕВ,
Токент шаҳри, Юнусобод тумани.

ҚАРИЛИК ГАШТИНИ СУРАЙ ДЕСАНГИЗ...

Ўзбекистон Республикаси Давлат суғурта бош бошқармаси шахсий суғурта бошқармаси бошлиғининг ўринбосари А. МУСАЖОНОВ билан мулоқот

— Абдусамат Зуфарович, бозор муносабатларига ўтиш шароитида суғурта хизмати кўрсатиш фаолияти ва ушбу йўналишдаги мавжуд муаммолар тўғрисида маълумот берсангиз...

— Ўзбекистон Республикасининг мустақилликка эришиши ва бозор муносабатларининг босқичма-босқич шаклланиб бориши туфайли иқтисодиётнинг барча йўналишлари қатори суғурта хизмати ҳам иш юритиш фаолиятини, аҳоли ва корхоналарнинг ижтимоий ҳимоялаш турларини қайта кўриб чиқиб, жаҳондаги етакчи мамлакатлардаги каби суғурта маданиятини вужудга келтиришга ҳаракат қилмоқда.

Мамлакатимизда кенг ривожланаётган тадбиркорлик, фермер (деҳқон) хўжаликлари, турли шаклдаги қўшма ва кичик корхоналар, қурилиш ташкилотларининг инқирозга учраши хавфининг олдини олиш вазифаси маҳаллий шароитга мос суғурта турларини яратишни ва уларни тубдан такомиллаштиришни талаб этмоқда. Шуни ҳисобга олиб, бугунги кунда кўплаб хорижий ва собиқ иттифоқдош мамлакатларнинг тажрибалари ўрганилиб, уларни Ўзбекистон шароитига мослаштирган ҳолда ҳаётга тадбиқ этиш чоралари кўрилмоқда. Ана шу мақсадда республикамизда Суғурта тўғрисидаги қонун асосида турли кўринишдаги суғурта компаниялари ва уюшмалари фаолият кўрсатмоқда. Бу эса, фикримизча, суғурта хизматини таклиф этиш, аҳолини ва корхоналарни тўлароқ ва сифатлироқ суғурта ҳимояси билан таъминлашга олиб келади.

— Вақтинчалик иқтисодий қийинчиликлар шароитида республика аҳолисини суғуртавий ҳимоялаш борасида яна қандай тадбирлар амалга оширилмоқда?

— Пулнинг қадрсизланиши натижасида аҳолининг асосан жамғарма турларига кирувчи ҳаёт суғуртаси бўйича унинг муддати тугаганда тўланадиган пул миқдорининг ниҳоятда камайиши одамларнинг бу хизматга бўлган ишончини пасайтириб юборди. Лекин ҳозирги иқтисодий шароитни ҳисобга олган ҳолда ҳаёт суғуртасининг тўланган бадалга 50 дан 1000 фоизгача қўшиб тўланадиган турлари жорий этилди. Бу эса аҳолининг жамғарма маблағини маълум даражада инфляциядан ҳимоя қилади.

— Кўп сонли газетхонлар суғуртанинг янги тури, яъни фуқароларни қўшимча пенсияга суғурталаш юзасидан маълумот олиш мақсадида таҳририятимизга мурожаат этмоқдалар. Шу сабабли, суғуртанинг ушбу тури тўғрисида батафсил тўхталиб ўтсангиз.

— Суғуртанинг бу тури 1994 йилнинг 1 ноябридан йўлга қўйилди. Суғурта шартномаларини тузишни ихтиёр қилган фуқаролар: эркак кишининг ёши 25 дан ва аёл кишининг ёши 20 дан кичик бўлмаслиги лозим. Суғурта муддати тугагач, суғурталанувчи давлат умумий қарилик пенсиясининг берилиши лозим бўлган кундан бошлаб, республикада амалда бўлган энг кам пенсия миқдорида (ўтган даврда у қанчага кўтарилганига қарамасдан) бутун умри давомида қўшимча пенсия олади.

— Бадалларни тўлаш тартиби ҳамда уларнинг миқдорига ҳам аниқлик киритсангиз.

— Суғурта бадаллари нақд пул билан ёки пул ўтказиш йўли орқали давлат суғурта муассасаларига тўланади. Хоҳловчилар бу бадалларни бирйўла бутун суғурта муддати учун ёки ҳар ойда муттасил тўлаб боришлари кўзда тутилган. Лекин ойлик бадаллари шу қадар оз белгиланганки, суғурталанувчи уни бир йилга ёки ундан ҳам кўпроқ муддатга олдиндан узиб қўйиши ҳам мумкин.

Суғурта бадалининг миқдори 49 ёшгача бўлган эркаклар ҳамда 44 ёшгача бўлган аёллар учун ойига бор-йўғи 4 сўм қилиб белгиланган. 50 ёшдаги эркак ва 45 ёшдаги аёл эса 6 сўмдан тўлайди.

— Собиқ Иттифоқ даврида ҳам қўшимча пенсияга суғурта қилиш тартиби мавжуд эди. Унинг ҳозиргисидан фарқи нимада?

— У пайтдаги қоидаларга кўра, фуқаролар пенсия ёшига етгач, ҳар ойда 10 сўмдан 50 сўмгача қўшимча пенсия олар эди. Қўшимча пенсияга суғурта қилишнинг ҳозирги тартиби эса тамоман бошқача. Одамлар оз миқдорда бадал тўлаб, фақат қўшимча пенсия олибгина қолмасдан, балки ўз ҳаётларини ҳам бахтсиз ҳодисалардан суғурта қилган бўладилар.

Чунки суғурталанувчига жароҳат олган тақдирда давлат суғурта ташкилотлари томонидан республикада белгиланган энг кам пенсия миқдорида ёрдам кўрсатилади. Бу эса тўланадиган қўшимча пенсияга ҳеч қандай салбий таъсир кўрсатмайди.

— Янги қоидада, шунингдек, суғурталанувчига унинг турмуш ўртоғи билан (унга суғурта бадали тўланмаган ҳолда) суғурта ҳодисаси юз берган тақдирда ёрдам кўрсатиш кўзда тутилган...

— Тўғри. Суғуртанинг мазкур турида фуқарога суғурталанмаган (суғурталанган бўлса ҳам) турмуш ўртоғи билан суғурта ҳодисаси юз берган тақдирда республикада белгиланган энг кам пенсиянинг бир йиллиги миқдорида ёрдам кўрсатилади. Ёки, ушбу воқеанинг акси содир бўлганда эса, суғурталанганнинг турмуш ўртоғига (ёки унинг меросхўрларига) барча тўланган суғурта бадаллари тўлиқлигича қайтарилиб, унга қўшимча равишда энг кам пенсиянинг бир йиллик миқдорида маблағ тўланади.

— Бозор муносабатларига ўтиш даврида суғурта шартномаси тузган ҳар бир фуқаронинг оиласи қийин аҳволга тушиб қолиши сир эмас. Шу сабабли, у суғурта шартномасини муддатидан илгари тўхтатиши мумкинми?

— Албатта. Бу суғуртанинг ихтиёрий тури бўлиб, ҳар ким ўз имконияти даражасида суғурта шартномасини тузиши ва уни муддатидан олдин бекор қилиши мумкин. У ҳолда тўланган бадаллар қайтариб берилади. Лекин суғурта шартномаси тузишнинг бошқа қулай турлари ҳам борки, зарур пайтда фуқаро улардан бирини муддатидан илгари бекор қилиб, қолганларидан ўз манфаатлари йўлида фойдалана олади. Масалан, қўшимча пенсия шартномасининг муддати тугагач, суғурталанганга ҳар ойда ёки унинг ихтиёрига кўра, бир йил учун олдиндан ҳам қўшимча пенсия тўлаб борилиши мумкин. Бу эса давлат суғурта ташкилотлари республикамиз аҳолиси манфаатлари йўлида беминнат хизмат қилаётганидан далолатдир.

Суҳбатдош:
Талъат ЮСУПОВ.

Мажнунтолдек сочингга ҳавасим келар, дугонажон...
Т. МАҲКАМОВ сурат-лавҳаси.

• *Бизга ёзадилар*

ФАХРИЙЛАР БОҒ ЯРАТИШДИ

Фарғона вилояти уруш ва меҳнат фахрийлари Кенгаши йиғилиши Республика Президенти Ислом Каримовнинг Олий Мажлис биринчи сессиясидаги маърузасидан келиб чиқадиган вазифаларни муҳокама этиб, қатор амалий тадбирлар белгилади. Шунга кўра ҳар бир фахрий Фарғона боғ-роғларини яна ҳам кенгайтириш ва ёшартириш мақсадида 4-5 тадан мевали ва терак ниҳоллари экишди. Айни пайтда вилоятда ишлаб турган 45 та кичик корхона фахрийлар тасарруфида бўлиб, улар ишлаб чиқарган кенг истеъмол моллари ва хизмат турлари бозорларни тўкин қилмоқда.

Фарғона вилояти ҳокимлиги фахрийларнинг бу ташаббусларига жавобан уларни ижтимоий жиҳатдан қўллаб-қувватламоқда. Жумладан, бир йилдан бери вилоятда 90 дан ошган отахонларнинг ҳар бири олаётган пенсияларига 30 фоиз, саксондан ошганларга 20 фоиздан қўшимча пул тўланмоқда.

Шуҳрат ҚОСИМОВ.

• *Биронтаям танқид натижасиз қолмайди*

«ОРА ЙЎЛДА САРСОНМИЗ»

(«Халқ сўзи», 1995 йил 11 январь.)

Мақолада «Бухоро-Соҳибкор» йўналишидаги автобусларнинг мунтазам қатнамаслиги натижасида аҳолининг азият чекаётгани танқид остига олинган эди.

Мақола «Бухоротранс» раҳбарияти ва автожамлама жамоси иштирокида атрофлича муҳокама қилинди, — деб ёзади, «Ўзавтотранс» корпорацияси бошқаруви раиси Л. Аҳметов муҳарририятта йўллаган жавоб хатида. — Тўғри, автобуслар қатнови асосан пахта йиғим-терими пайтида ёмонлашган эди. Шу йилнинг январь ойидан бошлаб «Бухоро-Соҳибкор» йўналишидаги автобусларнинг мунтазам қатнови таъминланди».

«ҚАЧОН «ЗАНГОРИ ОЛОВ» ТАФТИДАН БАҲРАМАНД БЎЛАМИЗ»

(«Халқ сўзи», 1995 йил 12 январь.)

Юқоридаги сарлавҳа остида чоп этилган мақолада Арнасой туманидаги «Дўстлик» маҳалласига табиий газнинг етиб келмаганлиги ҳақида сўз боради.

Мазкур мақола юзасидан Арнасой туман ҳокими Б. Раҳмоновнинг имзоси билан қуйидагича жавоб хати олдик:

«Мақолада кўрсатиб ўтилган танқидий фикрлар, ундаги камчиликлар тўғри эканлиги аниқланди. Ҳақиқатан ҳам «Дўстлик» маҳалласидаги қирқдан зиёд шахсий уй-жойларда яшовчи аҳоли табиий газ ва ичимлик суви билан таъминланмаган. Ўтган йили вилоят шахсий уй-жой қуришни марказлаштириш бошқармаси томонидан юқоридаги ишларни бажариш учун 15 минг сўм маблағ ажратилган эди. Нарх-навонинг кескин ошиши натижасида қурилиш ишларининг йигирма фоизи бажарилди, холос.

Ҳозирда бошқарма томонидан 200 минг сўм маблағ ажратилиб, маҳаллани газлаштириш ва ичимлик суви билан таъминлаш 1995 йил режасига киритилди».

«СЎЛИМ ҚИШЛОҚДАГИ ҚАРОВСИЗ МАКТАБ»

(«Халқ сўзи», 1995 йил 19 январь.)

Мақолада Нуробод туманидаги Уйруқулча қишлоғида жойлашган мактабнинг аҳволи танқид қилинган бўлиб, унда жумладан, қуйидаги сатрларни таъкидлаш мумкин:

«Бу даргоҳ» Нуробод туманида сон жиҳатидан «9» рақами билан ҳисобда юритилади. Аммо, биноларнинг қурилиши, ўқувчиларy ўқитувчиларга шарт-шароитлар яратилиши бобида ўрин белгиланса, умуман ҳисобдан чиқиб кетса ажабмас. Мактаб ўқиш-ўқитиш талабларига мутлақо жавоб бермайди. Деворлари захҳ, пол қилинмаган, ёзда чанг, қишда эса нам тортиб кетади. Бироқ, негадир бу ҳол раҳбарларни у қадар ташвишлантирмаётгани ҳайратланарлидир».

Мазкур мақола юзасидан Самарқанд вилояти ҳокимининг биринчи ўринбосари Н. Холиқов имзоси билан олинган жавоб мактубини ўқиб, мазкур мактабни яхшилаш бўйича анчагина ишлар қилинганлигини билиш мумкин. Бунга қуйидаги сатрларни мисол қилиб келтириш мумкин.

«Мақоладаги фактлар вилоят халқ таълими бошқармаси мутахассислари иштирокида ўрганиб чиқилди.

... Мактабнинг 5 та синфида шифтлар таъмирланди, «Сазағон» ижара хўжалигининг кўмаги билан 4 та қўшимча синф хонаси қуриб берилди.

... 1994-1995 ўқув йилида Нуробод туман ҳокимлиги 9-мактаб учун 20,3 минг сўм маблағ ажратиб, туман таъмирлаш корхонаси таъмирлаш ишларини бажарди. ...Мактаб биносининг янги ўқув йилига тайёргарлик назоратини сусайтириб юборганлиги ва бу ишда эътиборсизлиги учун мактаб директори Ш. Арзоновга хайфсан эълон қилинди.

Нуробод туман ҳокимияти, туман халқ таълими бўлимига мактабнинг моддий-техник негизини мустаҳкамлаш ва ўқув самарадорлигини оширишни доимий назорат қилиш топширилди».

• Амир Темур таваллудининг 660 йиллиги олдидан

ШАҲРИСАБЗЛИКЛАР СОҲИБҚИРОН ТЎЙИГА ҚИЗҒИН ТАЙЁРГАРЛИК КЎРИШМОҚДА

Соҳибқирон Амир Темур таваллудининг 660 йиллигини муносиб нишонлаш борасидаги Республика Вазирлар Маҳкамасининг қарори Қашқадарё вилоятида қадриятларимизнинг тикланиши сифатида қизғин кутиб олинди.

Ушбу ҳужжатда буюк жаҳонгирнинг ватани — Шаҳрисабзда Амир Темур даврига оид қатор тарихий ёдгорликларни тиклаш, шаҳарни ободонлаштириш масалалари кўзда тутилган. Ана шу иншоотларда бугун таъмирлаш ишлари қизғин давом этаяпти. Мухбиримизнинг Шаҳрисабз шаҳар ҳокими Азим ЗАЙНУТДИНОВ билан суҳбати ана шу хусусда.

— Амир Темур таваллудининг 660 йиллигини нишонлашга тайёргарлик борасида Шаҳрисабзда қандай ишлар бажарилади?

— Тарихдан маълумки, Амир Темур Шаҳрисабзни обод шаҳарга, Мовароуннаҳрнинг маданий, савдо-тижорат марказига айлантириш учун ҳайратомуз бинолар, хонақоҳлар, масжид ва мадрасалар, карвонсаройлар, бозор расталари, мусофирхоналар қурдирган. Бунинг учун Шарқнинг энг иқтидорли усталарини, мусаввирларини жалб этган.

Жаҳонгир бобомиз томонидан тикланган осмонўпар биноларнинг бизгача айримлари етиб келган, холос. Ёдгорликлар ҳамон ўз салобатини йўқотмай ўша даврнинг шон-шуҳрати, аждодларимиз ақл-заковати, шавкатидан гувоҳлик бериб турибди. Ана шу қадимий ёдгорликлардан олтитаси тикланиб, таъмирланиши Вазирлар Маҳкамасининг қарорида қайд этилган. Жумладан, қарорда Оқсаройни таъмирлаб, музейга айлантириш, шаҳар қалъаси деворларининг бир қисмини тиклаш, қалъа дарвозаларининг баъзиларини асл ҳолига қайтариш, Амир Темурнинг салобатли ҳайкалини ўрнатиш, Дорус-саодат ва Дорут-тиловат меъморий мажмуида таъмирлаш ишларини давом эттириш ҳамда Шаҳрисабз музей-қўриқхонасини ташкил этиш, шу асосда айрим ёдгорликларни таъмирлаш кўзда тутилган.

Шуни ҳам таъкидлаш лозимки, Шаҳрисабздаги аждодларимиз томонидан яратилган асори-атиқаларни таъмирлаш олдидан ёдгорликлар атрофини чуқур ўрганиш, қадимшунослар томонидан қазилма ишларини олиб бориш зарур. Бунинг учун республикамизнинг таниқли олимлари, Фанлар Академиясининг амалий ёрдами керак.

— Тикланадиган ёки таъмирланиши лозим бўлган иншоотларда қандай ишлар бажарилади? Ушбу вазифалар асосан қайси ташкилот ҳамда корхоналар томонидан амалга ошади?

— Таъмирланиши лозим бўлган иншоотлардан энг йириги ва кўзга ташланадигани Оқсарой ҳисобланади. Ушбу обидада бажарилиши лозим бўлган ишларнинг лойиҳа-ҳужжатлари аллақачон тайёрлаб қўйилган. Аммо маблағ ва материал йўқлиги туфайли ана шу лойиҳани амалга оширолмай тургандик. Юбилей муносабати билан ҳукумат томонидан ажратиладиган маблағ бу ишни бошлашимизга имкон берди. Маданият вазирлиги фақат шу обиданинг ўзига 2 миллион сўмдан ортиқ маблағ ажратишга ваъда берди. Шунингдек, маҳаллий бюджет ҳисобидан ҳам бироз пул олиш имконига эга бўлдик. Лекин ушбу иншоотда ишни кенг кўламда олиб бориш учун «Оқсарой» ёдгорлик мажмуида тўлиқ археологик, илмий-тадқиқот ишларини олиб бориш зарур.

Шаҳар қалъаси деворларининг бир қисми ҳануз сақланиб қолган. Ана шу деворларнинг узунлиги қадимда 6 километрни ташкил этган. Қалъа деворлари баландлиги 12 метр, пойдевор қисмининг кенглиги 8 метр, усти эса 2,5 метр. Деворнинг 130 метрини тиклаш борасидаги ишлар бошлаб юборилди.

Қалъанинг иккита — Самарқанд ва Кунчиқар дарвозалари тикланади. Дарвозаларнинг кенглиги 6 метр, баландлиги 3 метрдан бўлади. Дарвозалар моҳир халқ усталари томонидан ўймакорлик ишлари билан ясалади.

Шаҳардаги Дорус-саодат ва Дорут-тиловат мажмуаларини таъмирлаш ва консервациялаш бўйича ҳам талай юмушлар қилиниши кўзда тутилган. Аввало, ҳар икки ансамбл атрофи ҳамда ушбу мажмуа ҳудудларида қазишма ишлари олиб борилади, олимларнинг илмий изланишлари ва хулосаларига таяниб иш кўрилади.

Шу йилнинг октябрь ойига қадар соҳибқиронга ҳайкал ўрнатиш ишларини ниҳоясига етказиш режалаштирилди. Бунинг учун танлов эълон қилинди. Танловда ғолиб чиққан ҳайкалтарош катта миқдорда пул мукофоти билан тақдирланади. Танлов мутахассислар ва кенг жамоатчиликнинг талаб-истаклари ҳисобга олиниб, якунланади. Энг яхши, деб топилган асар шаҳримизнинг диққатга сазовор қисмида қад ростлайди.

Вазирлар Маҳкамасининг кўрсатмасига асосан шаҳарни музей-қўриқхонага айлантириш режаси ҳам ишлаб чиқилди. Музей-қўриқхона шаҳарнинг қадимий ёдгорликлар жойлашган қисмида ташкил топади. Шаҳар бозорини кенгайтириш, бир неча шарқона қурилишлар барпо этиш, эски ҳаммомни таъмирлаб тузатиш учун обидалар ҳудудига жойлашиб қолган бир неча хонадонларни кўчириш, йўлни бошқа жойдан буриб, айлана йўл қурилишини амалга ошириш назарда тутилди. Хусусан, музей-қўриқхона барпо этиш учун Чўбин мадрасасини тиклаш ва унда Шаҳрисабз шаҳар тарихи музейини яратиш, эски ҳаммомни асл ҳолига қайтариш, шаҳарнинг эски бозори қурилишини тугаллаш каби қатор ишларни бажариш мўлжалланди.

— Сиз қайд этиб ўтган ёдгорликларни таъмирлаб тузатиш, консервациялаш, янгиларини барпо этиш узоқ давом этадиган мураккаб жараён. Биринчидан, ҳозирги иқтисодий қийинчиликлар даврида бунча миқдордаги маблағлар қай манбалардан олинади? Иккинчидан, обидалар учун махсус қурилиш материаллари, миллий халқ удум ва санъатидан бохабар усталар, қурувчи меъморлар зарур. Буларнинг ҳаммаси учун манба яратилганми?

— Обидаларни тиклаш, таъмирлаш, янгиларини қуриш учун республика ҳукумати маблағ ва турли материалларни аямаётир. Уларнинг мустаҳкам, пишиқ-пухта тикланишини назорат қилиб турипти. Вилоятдаги корхона ва ташкилотлар ҳам қараб туришмайди: ёдгорликларнинг чирой очиши учун ёрдам қўлини чўзадилар. Қурилишларни Шаҳрисабздаги қадимий ёдгорликларни тиклаш, таъмирлашга йўналтирилган илмий таъмирлаш корхонаси билан ҳамкорликда Ҳисорак сув қурилиши, 19-деҳқончилик қурилиши, вилоят жамоа хўжалиги қурилиши каби ўнлаб қурилиш-тиклаш трестлари кўчма механизациялашган жамланмалари амалга оширади.

Бундан икки йил муқаддам тарихий обидаларни тиклашда аждодларимиз томонидан ишлатилган тўртбурчакли (мусулмон) ғиштлар ишлаб чиқаришни йўлга қўйган эдик. Шаҳрисабз тупроғи айни шундай ғиштлар учун боп эканлиги исботланди. Аммо, ишлаб чиқарилаётган бундай ғиштлар миқдори етарли эмас. Самарқанд ва Каттақўрғондан ҳам тўртбурчак ғиштлар олишни мўлжаллаб қўйдик. Хива ва Бухоро усталари ҳам обидаларнинг сиртини қоплаш учун ишлатиладиган мовий кошинлар тайёрлаб беришга рози бўлишди.

Бу вазифаларнинг ҳаммаси изланишлар ва катта ташкилотчилик, тадбиркорлик эвазига юзага келади. Шаҳар жамоатчилиги, ташкилотларнинг жамоалари тарихимизни тиклашдек шарафли ва муқаддас юмушлардан четда тураётганлари йўқ. Тиклаш ва таъмирлаш, янги иншоотлар барпо этиш ишига барча бирдай бош қўшаяпти.

Соҳибқирон таваллудининг 660 йиллигига фақат тарихий обидаларни таъмирлаш, тиклаш, музей ташкил этишнинг ўзи кифоя эмас. Бунинг учун соҳибқирон юртида темир йўл шоҳбекати, аэропорт биноларини ва уларга туташ иншоотлар, йўлларни ободонлаштириш ишлари амалга оширилади. Автойўловчилар учун янги ҳашамдор шоҳбекат тикланади. Шунингдек, маиший хизмат корхоналарини қуриш, эскиларини таъмирлаб, шарқона услуб билан безатиш ишлари бажарилади. Хорижлик меҳмонлар учун мўлжалланган меҳмонхона таъмирланади.

— Қутлуғ санага тайёргарлик борасида республика Вазирлар Маҳкамасининг қароридан келиб чиқиб, Амир Темур шахсига муносабат қандай шаклланаяпти? Бу тўғрида амалга оширилаётган ҳукумат тадбирларини шаҳрисабзликлар қандай кутиб олишди?

— Бобокалонимиз меросини ўрганишга қизиқиш янада кучайди. Амир Темур қадамжолари тасвири туширилган видеофильм яратиш бўйича тайёргарлик кўрилмоқда.

Шу йил ёзда Амир Темур шахсини ўрганишга оид йирик анжуман ўтказишни мўлжаллаб қўйдик. Ҳозирдан ушбу йиғинга тайёргарлик ишлари бошлаб юборилди. Шаҳрисабз шаҳри мактабларида ўқувчиларга Амир Темур ҳақида махсус дарслар ўтилмоқда. Шаҳрисабз халқ театри соҳибқиронга бағишланган саҳна асарини тайёрламоқда. Шу билан бирга, бўлғуси тарих музейи учун аҳолидан турли асори-атиқа буюмлар йиғишга ҳаракат қилинаётир.

Хуллас, шаҳрисабзликлар Амир Темур таваллудининг 660 йиллигини муносиб кутиб олиш учун тайёргарликни қизғин давом эттирмоқдалар.

«Халқ сўзи» мухбири Пўлат ГАДОЕВ суҳбатлашди.

Даҳшатли уруш манзараларини яққол тасаввур қилишимизда бадиий адабиёт асосий омиллардан бири бўлиб хизмат қилади. Ўзбек «Жангномаси»нинг кўплаб саҳифаларини яратган ёзувчилардан бири Ўзбекистон халқ ёзувчиси Иброҳим Раҳимдир.

УЧ УРУШНИ КЎРГАН АДИБ

У ўзи ҳақида бундай дейди: «Ўн етти ёшимда қўлимга қурол олганман, ўн тўққиз ёшимда илк бор жангга кирганман ва уруш бошланиши олдидан 1939-1940 йиллар икки «кичик» урушда иштирок этганман. Ғарбий Белоруссия билан Ғарбий Украинани озод қилиш учун бўлган жангларда Польша панлари билан қаттиқ олишдим. Кейин оқ финларга қарши олиб борилган урушда ҳам иштирок этиб, «Меннергейм линияси» штурмида қатнашганман. Сўнгра 1941 йили бошланган урушда ҳам то ғалаба кунигача жанглар тўфонида бўлдим.

Ўша вақтлари, ўлимдан неча марта тасодифан омон қолганларимни ўйласам, ҳозир ҳам этим жимирлаб, юрагим орқага тортиб кетади».

Ижодкор жангларда қўлида қурол билан эмас, балки қалами билан ҳам хизмат қилди. Унинг дастлаб «Шавлани кавлаганда», «Чегарадан ўтган думсиз ит», «Фалакнинг гардиши» каби ҳикоялари, қатор очерклари республика вақтли матбуотида босилди. «Баҳодир» поэмаси жумҳурият Ёзувчилар уюшмасининг мукофотига сазовор бўлди.

Иброҳим Раҳим оқ финларга қарши олиб борилган жангларда мардонавор иштирок этиш билан бирга, очеркчиликдаги илк изланиши — «Юз беш кун тарихи» туркумини ҳам яратди. Мазкур туркумда ёзувчи ўз бошидан кечирганларини ҳикоя қилар экан, аввало, бутун диққатни кишиларнинг уруш даҳшатларини англаб олишлари лозимлигига қаратади.

У фронтдалик йилларида ўз халқи, она юрти билан доимий мулоқотда бўлди, жасоратга, мардликка чорловчи мактубларни мунтазам равишда олиб турди. Жанггоҳларда Илья Эренбург ва Константин Симонов билан бўлган учрашувлар ёзувчига илҳом бахш этди. Уруш йилларида яратган «Партизанка», «Совет Ўзбекистонининг 20 йиллиги танклари Германия юрагида» каби қатор очерклари ватанпарварлик ғояси билан суғорилган эди. «Чин муҳаббат» романининг биринчи қораламаси ҳам фронтда ёзилган.

Бу асарлар адибнинг очеркларидаги дастлабки уринишлари бўлишига қарамай, ижодида сезиларли из қолдирди. Мазкур жанрда турғун ижод қилишига туртки бўлди. Унинг «Югославия сафари» туркумига кирган «Партизанка» очерки жозибадорлиги билан ажралиб туради. Шунингдек, фронт хотиралари асосида яратилган «Икки минут тарихи», «Топилди», «Танкчининг отпускасида», «Минора гарнизони», «Кўз илғамас куч», «Эман тарашаси» каби ўнлаб ҳикоялари муаллифга шуҳрат келтирди.

Адибнинг «Топилди» ҳикояси тасодифий воқеа асосига қурилган бўлса-да, у китобхонда шубҳа уйғотмайди. Ёзувчи ўзини фронтда ўлимдан қутқариб қолган жангчи дўсти Василий Зотовни узоқ қидириб, кутилмаган бир вазиятда 25 йилдан сўнг топиб олади. Бу воқеадан чексиз қувонганча хурсандчилигини китобхон билан ўртоқлашади. Лирик чекинишлар, хотирани жонлантириш орқали уруш ҳодисаларини кўз олдимизга келтиради.

Ёзувчининг уруш мавзуидаги «Дот», «Ажралмас дўстлик», «Икки ўқнинг алангаси» каби ҳикоялари ҳаётийлиги, аниқ факт ва рақамларга асосланганлиги билан эътиборни тортади.

Дарҳақиқат, урушнинг дастлабки кунларидан жангга кириб ғалабагача фронтда бўлган, уруш фожиаларини, кишилар жасоратини ўз кўзи билан кўрган Иброҳим Раҳим бу мавзудан четда туриши мумкин эмас эди. «Мангулик қўшиғи» қиссаси унинг уруш мавзуидаги бошқа асарларидан фарқ қилади. Унда инсон тақдири Ватан ва халқ тақдири билан узвий бирликда берилади. Инсоннинг Ватан ва халқ олдидаги масъулияти, бурчдорлиги ифодаланар экан, садоқат энг юқори фазилат сифатида улуғланади.

Ўзбек романчилигининг янги босқичга кўтарилишида шубҳасиз, унинг ҳам муносиб улуши бор. «Чин муҳаббат», «Ихлос», «Тақдир», «Фидойилар», «Тинимсиз шаҳар», «Одам қандай тобланди», «Оқибат», «Генерал Равшанов», «Довон» каби асарлари ўзига хос ўрин эгаллайди. Ёзувчи уруш мазусини янада кенгроқ ёритиш учун роман жанри имкониятидан фойдаланади. «Чин муҳаббат» романини ўқир экансиз, немис армияси устидан ғалабани таъминлаган омиллар ҳақида беихтиёр ўйга толасиз. Булар ўзбек халқининг меҳнаткашлигида, ўзи оч-яланғоч бўлса ҳам фронтга кетган ўғлонларга ўз меҳнати билан ёрдамлашиш тўғрисида намоён бўлади. Романнинг бош қаҳрамони ўзбек йигити Нормат Жабборов урушнинг дастлабки кунлариданоқ фронтга жўнайди. У софдил, тўғри сўз йигит. Жанггоҳларда янада тобланади. Нормат самолёт у ёқда қолиб, булутларга ўқ отадиган аскардан ҳарбий ишнинг санъатини тушунадиган бўлинма командири даражасига кўтарилгунча бўлган йўлни босиб ўтди. Асарда ундан ташқари бошқа бир қатор жангчиларнинг ҳам образи яратилган. Маълумки, урушда ўзбек йигитлари қаторида хотин-қизлар ҳам жанг оловларидан ўтишган. Шундайлардан бири Адолатдир.

Бироқ ўз ўрнида шуни ҳам таъкидлаб ўтиш керакки, асарда салбий кучларни тасвирлашда ёзувчи бир хилда қора бўёқлардан фойдаланган. Шунга қарамай «Чин муҳаббат» ўзбек ҳарбий насрининг дастлабки намуналаридан бири сифатида адабиётимизда ҳарбий мавзуда яратилган асарларнинг кўплаб муштарак хусусиятларини ўзида мужассам этганлиги билан, оддий кишиларнинг урушда кўрсатган матонат ва жасоратларини ҳаққоний гавдалантирганлиги билан ниҳоятда қимматлидир. Мазкур асарнинг давоми сифатида адиб 1971 йилда «Фидойилар» романини эълон қилди. Воқеалар уруш даврида кечади. Асарнинг бош қаҳрамонлари, асосан, жангчи ўзбек қизлари. Улар китобхонларга аввалги асардан таниш бўлган Адолат, Бегимхон ҳамда Қорақошдир. Тўғри, Нормат Жабборов, Бегимхоннинг биринчи қонуний эри — Эрали, бошқа персонажларнинг тақдирига ҳам анча ўрин ажратилган. Лекин улар асосан бош қаҳрамонларнинг характерини очиш, тўлдириш мақсадида қаламга олинган. Асардаги кўп ўринларни Қорақош образи эгаллайди. У Тошкентда ўсган шаддод, «бир кесар» қизлардир. Уруш одамларининг тақдиригагина эмас, балки характерларига ҳам таъсир қилган. Табиатан эркакшода қиз уруш туфайли янада кескин, ўз билганидан қолмайдиган аёлга айланади. У «қишлоқдан бош олиб чиқиб кетган» Бегимхон билан биргаликда фронтга жўнайди. Унинг дилидаги армон, урушда ўлган турмуш ўртоғи Ўткирнинг ўчини олишдир. Дастлаб шу ният билан ёнади, фашизмнинг инсониятга келтирган даҳшатли офатини кўргач, уларни бутунлай йўқ қилиши лозимлигини англаб етади. Борабора ҳақиқий ажангчига айланади. Ёзувчи унинг характер эволюциясини яхши кўрсата олган. Фронтга кетган уч аёл тақдирини эса атайин очиқ қолдиради. Бу билан у китобхонни қаҳрамонларнинг сўнгги тақдири ҳақида ўйлашга, мушоҳада юргизишга даъват этгандай бўлади.

«Фидойилар»да ёзувчи салбий типларни — фашистларни тасвирлашда анча мураккаб йўлдан борган. «Чин муҳаббат» билан солиштириб қарасак, ёзувчи танқиддан тўғри хулоса чиқарганини кўришимиз мумкин.

Адиб «инсоният келажагининг тақдирига ҳукм чиқарадиган» жанггоҳлардаги фидойи кишиларнинг образини чизаркан, бу йилларнинг машаққатидан асло кўз юмиб ўтмайди. Немислар қолдириб кетган соатли минани хавфсизлантиришга уриниб ярадор бўлган Адолат, фашистлар киндигидан юқорироғини яралаб кетган Қорақош, эрининг ўлмаганини билиб куйинишини ҳам, суйинишини ҳам билмай қолган Бегимхонларнинг фронт азобларига мардона туриб, бардош бераётганликлари ҳаққоний тасвирланади. Китобхон қақшатқич жанг манзаралари ичида ҳам кишиларнинг бир тану бир жон бўлиб душманга қарши курашганликларини, ғалабага бўлган ишонч ана шу курашнинг гарови бўлганлигини англайди.

Ёзувчининг ўзбек киносанъатида ҳам алоҳида ўрни бор. «Қалбингда қуёш», «Фарҳоднинг жасорати» бадиий фильмлари сценарийлари унинг қаламига мансуб. «Фарҳоднинг жасорати» фильми режиссёр Альберт Хачатуров томонидан суратга олинган бўлиб, ҳужжатли сценарий асосига қурилган. Унга ёзувчининг уруш йилларида яратган «Совет Ўзбекистонининг 20 йиллиги танклари Германия юрагида» очерки асос бўлган дейиш мумкин. Фильм воқеалари 1944 йил май ойида қуролли кучларимиз фашистларни улоқтириб ташлаётган бир даврда Польша тупроғида юз беради.

Мухтасар қилиб айтадиган бўлсак, Иброҳим Раҳим уруш даврида қўлига қурол олиб, фашизмни тор-мор этишда қаҳрамонларча жанг қилган бўлса, қалами билан халқимизнинг қаҳрамонлигини, жасоратини бадиий гавдалантиришга маълум ҳисса қўшди. Ўзи гувоҳ бўлган воқеа-ҳодисаларнинг муайян солномасини битиб берди.

Эркин ХУДОЙБЕРДИЕВ, профессор.

ТИНИБ-ТИНЧИМАСЛАР

Кексаларни ардоқлаганлар, уларга меҳр-мурувват кўрсатганлар ҳеч қачон кам бўлмайди.

Республикамиз Президенти Ғалабанинг 50 йиллиги муносабати билан чиқарган фармонига мувофиқ Жиззах вилоятидаги 6359 нафар уруш ва меҳнат фахрийлари «Жасорат», «Шуҳрат» медаллари билан тақдирландилар. Байрам арафасида мустақил юрт мукофотлари юз фоиз ўз эгаларига топширилди. 982 нафар отахон ва онахонларга ўзлари яшаб турган уйлар бепул шахсий қилиб берилди. Икки юзга яқин қария санаторияларда соғлиқларини тиклаб олдилар. Маҳаллий ҳокимликлар эътибори туфайли вилоят ва туман газеталарини текин олиб ўқишмоқда.

Бу ғамхўрликларга жавобан кекса авлод ҳам қўл қовуштириб ўтиргани йўқ: юртимиз иқтисодий қудратини оширишга баҳоли қудрат ҳисса қўшаяпти. Сўз исботи билан, деганларидек, фикримизни рақамлар ёрдамида давом эттирамиз: икки минг етти юздан зиёд фахрий ишлаб чиқаришнинг турли жабҳаларида меҳнат қилмоқда. Ўн учта «Фахрий» кичик корхонаси яна уч юз нафар карияни қўшимча иш жойи билан таъминлади.

Айрим қарияларимизнинг бугунги фаолиятини баъзи бекорчихўжа ёшларга ўрнак қилиб кўрсатса арзийди. Ғаллаороллик Турди ота Усмонов икки гектарлик ерда тут плантацияси ташкил этган бўлса, пахтакорлик деҳқон-фермер Худоёр Эгамбердиев ўз томорқасида пахта етиштирди. Арнасойлик Абдували ота Satторов ўзи яратган икки ярим гектар боғнинг мевасини бу йил ҳам ўтган йилгидек, ногиронларга ва болаларга улашмоқчи.

Ҳ. НАБИРАЕВ, «Халқ сўзи» мухбири.

КОРХОНА:

1. Миллий чолғу созларининг барча турларини ишлаб чиқаради ва бозор нархидан 40-50 фоиз арзон нархда сотади.

2. Чет элда тайёрланган ёзги болалар кийимларини сотади.

3. Терига ишлов бериш ускунаси.

4. Музқаймоқ тайёрловчи ускуна.

5. АҚШда тайёрланган аёллар кўйлаги ва костюмлари.

Тўловлар барча усулларда амалга оширилиши мумкин.

Манзилгоҳимиз:
700143, Тошкент ш., Интизор кўчаси, 26.
Тел.: (3712) 65-99-13, 65-99-16.

«БУРЧ»

жамияти ўзи ишлаб чиқараётган асбоб-ускуналарни сотади.

— Хом ғишт тайёрлайдиган ускуналар (яримқуруқ преслаш усулида).

— Сариёғ тайёрлайдиган ускуналар.

— Бетонқоргичлар ва ностандарт ускуналар.

МАНЗИЛИМИЗ:
Тошкент шаҳар, Ф. Хўжаев кўчаси, 40.

Тел.: 62-13-87, 44-47-20, 44-48-20.

Соат 18.00 дан кейин.

АЗИЗ ВА САХОВАТЛИ ВАТАНДОШЛАР!

ДИҚҚАТ-ДИҚҚАТ!

«Наврўз» хайрия жамғармаси «ТОШКЕНТ» хайрия лотереясининг ютуқлар тиражи 1995 йил 8 майда Тошкент шаҳрида ўтказилади.

ХАЙРИЯ ЛОТЕРЕЯЛАРИНИНГ СОТИЛИШИ ГАЗЕТА КИОСКАЛАРИДА ВА ЖАМҒАРМА БАНКЛАРИДА ДАВОМ ЭТМОҚДА!

ЛОТЕРЕЯНИНГ БАҲОСИ 5 СЎМ.

УШБУ ЛОТЕРЕЯДА:

5 та 50.000 сўмлик
5 та 25.000 сўмлик
10 та 10.000 сўмлик
25 та 5.000 сўмлик
150 та 500 сўмлик

ВА БОШҚА КАТТА ЮТУҚЛАР БОР!

АЗИЗЛАР!

ХАЙРИЯ ЛОТЕРЕЯЛАРИНИ СОТИБ ОЛИШГА ШОШИЛИНГ! ЧУНКИ ЮТУҚЛАР ТИРАЖИГА ЖУДА ОЗ ВАҚТ ҚОЛДИ.

Маълумот учун тел.: 33-73-64.

«НАВРЎЗ» СИЗГА ОМАД ТИЛАЙДИ!

«ГЛАВТАШКЕНТСТРОЙ»НИНГ АВТОМОБИЛЛАРНИ ТАЪМИРЛАШ ЗАВОДИ

«Автотаъмирхизмат» ҳиссадорлик жамиятига айлантирилганлиги муносабати билан 1995 йил 1 апрелгача корхонада бўлган барча мулкни қайта рўйхатдан ўтказади.

Шу боис автомобил ва автоқисмларни таъмирлашга берган барча корхона ва ташкилотлар эълон чиққан кундан бошлаб бир ой ичида қайта рўйхатдан ўтишларини сўраймиз.

Тошкент шаҳар, Складская кўчаси, 32.
Тел: 62-76-98.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФАН ВА ТЕХНИКА ДАВЛАТ КОМИТЕТИ, ДАВЛАТ МАТБУОТ КОМИТЕТИ, ДАВЛАТ ТЕЛЕРАДИО КОМПАНИЯСИ, «ШАРҚ» НАШРИЁТ—МАТБАА КОНЦЕРНИ, МИЛЛИЙ АХБОРОТ АГЕНТЛИГИ

Ёнилғи-энергетика ресурсларини тежаш бўйича энг яхши плакатлар, реклама, методик-ахборот қўлланмалари, видеофильмлар

ОЧИҚ ТАНЛОВИНИ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Танловга тақдим этиладиган материаллар ёнилғи-энергетика ресурсларини тежаш бўйича мамлакатимизда ва чет элларда тўпланган илғор тажрибалар, фан ва техниканинг замонавий ютуқлари, илғор технологиялар тўғрисидаги маълумотлардан иборат бўлиши лозим.

Танлов ғолиблари учун
ҳар бир йўналиш бўйича
қуйидаги мукофотлар белгиланган:
Биринчи ўрин учун битта 3000 сўм,
Иккинчи ўрин учун иккита 2000 сўм,
Учинчи ўрин учун учта 1000 сўм.

Танловга материаллар 1995 йилнинг 1 октябрига қадар қуйидаги тартибда тақдим этилади:

— Видеофильмлар, аудио ва видеорекламалар —
Ўздавлаттелерадиокомпаниясига,
700011 Тошкент, Навоий кўчаси 69, тел. 41-06-23
— Плакатлар, матнли ва тасвирий реклама материаллари — Давлат матбуот комитетига
700129, Тошкент, Навоий кўчаси 30, тел. 44-20-10
— Методик-ахборот қўлланмалар —
ЎзР Фан ва техника давлат комитетига
700029, Тошкент, Х. Сулаймонова кўчаси 29, тел. 39-12-51, 39-18-51

Материаллар билан бирга муаллиф(лар) аризаси ва шахсий маълумотлар ҳам қўшиб топширилади.

Танлов тўғрисидаги Низом билан ЎзР ФТДК, Давлат матбуот комитетида ва Ўздавлаттелерадиокомпаниясида танишиш мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси президиуми, тиббиёт фанлари бўлими, ЎзР ФА ходимлари касаба уюшмасининг республика қўмитаси Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси мухбир аъзоси, тиббиёт фанлари доктори, профессор
Сайфи Шамсиевич ШАМСИЕВнинг
вафоти муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига таъзия билдирадилар.

Республика Бош божхона бошқармаси жамоаси шу бошқарманинг оммавий ахборот воситалари ва жамоатчилик билан ишлаш сектори бошлиғи Абдумўмин Тилавовга отаси
Тоғай ТИЛАВОВнинг
вафот этгани муносабати билан унинг оила аъзоларига ва қариндошларига чуқур таъзия изҳор қилади.

Республика Бош божхона бошқармаси жамоаси Фарғона вилояти божхона хизмати бошлиғи Бегали Раҳмоналиевга ўғли
Ойбек РАҲМОНАЛИЕВнинг
бевақт вафот этгани муносабати билан унинг оила аъзоларига ва қариндош-уруғларига чуқур таъзия изҳор қилади.

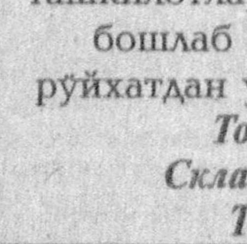

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир: Анвар ЖЎРАБОЕВ.

БЎЛИМЛАР:
Парламент 33-57-34;
Хатлар 33-07-48;
Қишлоқ хўжалиги 32-07-94;
Иқтисодиёт 32-36-65;
Маънавият 32-35-60;
Ахборот 32-29-89;
Тунги муҳарририят 33-10-28.

• МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — О. Раҳимов.
Навбатчи — Ғ. Шермуҳаммад.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001 Буюртма Г. — 00160 52346 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.

Босишга топшириш вақти—21.00
Босишга топширилди — 20.50.

1 2 3 4 5 6